

Segédanyagok az óvodai hitéleti neveléshez

10.

Mózes születése
2Mózes 1 és 2,1–10

**Segédanyagok
az óvodai hitéleti neveléshez
10.**

Segédanyagok az óvodai hitéleti neveléshez 10.

Mózes születése
2Mózes 1 és 2,1–10

Budapest, 2025

SEGÉDANYAGOK AZ ÓVODAI HITÉLETI NEVELÉSHEZ 10.

A kiadvány az óvodai hitélet támogatására készült. Digitális segédanyag.
Az itt található feladatok az RPI digitális feladatbankban is megtalálhatók.
Így egyedi feladatlapok is összeállíthatók, a csoport igényeinek megfelelően.

Digitális feladatbank elérhetősége: <https://rpi-feladatbank.reformatus.hu/#/login>

Az összeállítás célja az egyházi és az állami óvodákban történő hittanoktatás segédleteinek bővítése
és az óvodapedagógusok hitéleti munkájának támogatása

A kiadványból bármely részletnek az oktatási célon túli felhasználása
csak a Kiadó és a Szerzők előzetes engedélyével lehetséges.

Bibliai idézetek forrása: Biblia. Revideált új fordítás (RÚF 2014), Magyar Bibliatársulat.

Szerzők: Pluhár Gáborné Szűcs Enikő – Dr. Arany Erzsébet
A tanulmány bevezető részét írta: Dr. Szászi Andrea

ISBN 978-615-5388-27-9

Illusztrátor: Gönczi Anikó
Tördelő: Rezessy Szabolcs
Pedagógiai lektor: Dr. Arany Erzsébet
Nyelvi lektor: Zimányi Noémi
© Pluhár Gáborné Szűcs Enikő, Dr. Arany Erzsébet, Dr. Szászi Andrea, 2025.
© Csukás Csaba, 2025.
© Református Pedagógiai Intézet, 2025.

Tartalom

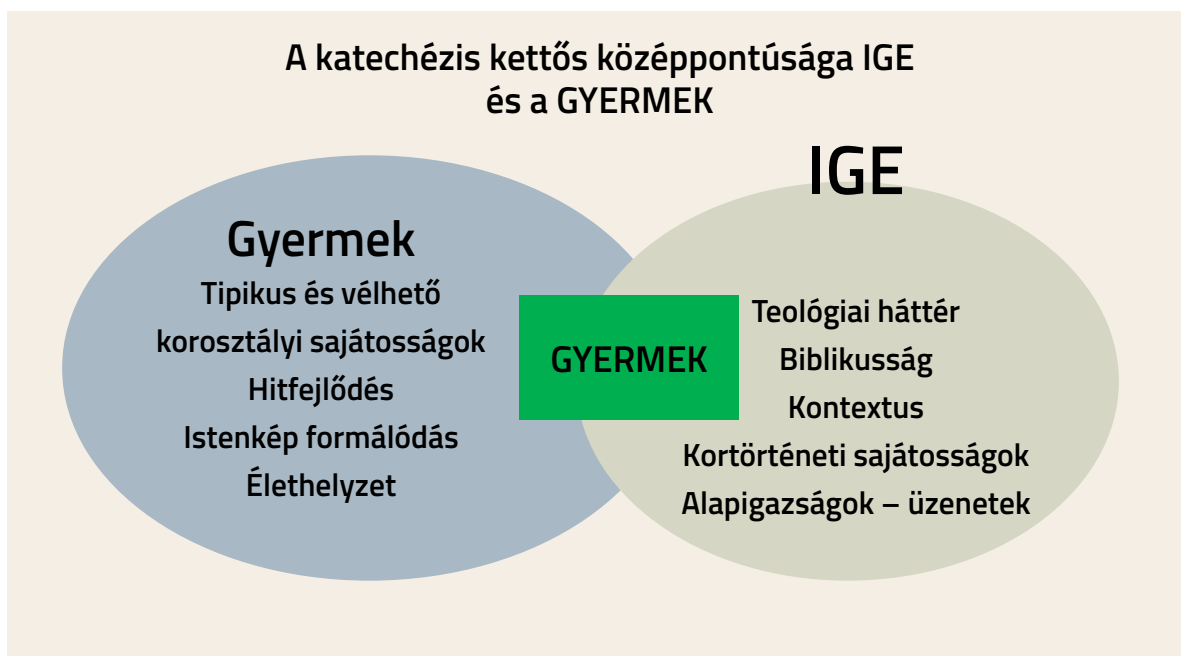
Bevezetés	9
A szakmai anyag rövid összefoglalása	11
I. Teológiai szempontok	12
1. A történet rövid összefoglalása – 2Mózes 1 és 2,1–10	12
2. A történet elhelyezése a bibliai könyvben, a Szentírás egészében	12
3. Kortörténeti információk	13
3.1 Helyszín: Egyiptom	13
3.2 Kényszermunka Egyiptomban	14
3.3 Héberrek	14
3.4 Kosár, hajócska	14
3.5 Szoptatós dajka	15
3.6 Adoptálás és névadás	15
4. Teológiai mondanivaló és életkérdések	15
4.1 Szabadítás – Megmenekülés a szabadító Istennel	15
4.2 Gondviselés – Elrejtve Isten oltalmában	15
4.3 A család közössége – A család védelmében	16
4.4 Hogyan szól az Ige hozzánk? Milyen üzenetet rejt számunkra?	17
II. Valláspedagógiai szempontok – Kapcsolódás a 3–6 éves gyermek világához	18
1. A 3–6 éves gyermekek hitének általános jellemzői	18
1.1 Intuitív-projektív hit	18
1.2 Az istenkép fejlődése	18
2. A Mózes születésének történetéhez kapcsolódó valláspedagógiai szempontok	19
2.1 Isten segít, amikor félünk és aggódunk – a félelmek és a megmenekülés élménye	19
2.2 Isten mindenütt veled van! – Biztonságérzet és bizalom	20
2.3 Isten szeretett gyermeke vagyok – fontos vagyok én is – éntudat, önfejlődés, önértékelés	20
2.4 A család és a családi vallásos szocializáció	21
III. SZEMPONTOK ÉS FELADATOK MÓZES SZÜLETÉSE TÖRTÉNETÉNEK FELDOLGOZÁSÁHOZ	23
IV. FELADATOK RAJZAI	31

Bevezetés

Az anyag célja a hitéleti neveléssel foglalkozó óvodapedagógusok, az óvodai hittanoktatás területén szolgáló hittanoktatók és lelkészek munkájának segítése.

Amikor a bibliai történetek üzenetét szeretnénk átadni az óvodáskorú (3–6 éves) gyermekeknek, akkor kettős szempontrendszerre tekintünk. Egyrészt a bibliai történet teológiai háttéréhez, másrészt a gyermek életkori, fejlődéslélektani sajátosságaihoz igazodunk. E két terület metszetében keressük az üzenetet, amelyet munkánkat megáldva, a Szentlélek Isten képes igazán eljuttatni hallgatóinkhoz.

1

Az első, áttekintő oldalon találunk egy rövid összegzést az adott bibliai történet fő mondanivalójáról, néhány kiemelt teológiai hangsúly, a hozzájuk kapcsolódó, felnőttekben megfogalmazódó életkérdések és a bibliai történethez kötődő valláspedagógiai szempontok feltüntetésével.

A teológiai és valláspedagógiai szempontok részletes kifejtése keretében sor kerül a bibliai történet rövid összefoglalására, a bibliai szöveggörnyezetben való elhelyezésére, a fő mondanivaló megfogalmazására. Kortörténeti sajátosságok, helyszínek bemutatása segíti a további megértést, majd a kiemelt teológiai hangsúlyokról olvashatunk. Az összefoglaló táblázat tovább vezet a teológiai mondanivaló megértésétől saját életkérdéseinkhez, és a 3–6 éves gyermekek világához való kapcsolódáshoz. A második nagy egységben először a kisgyermekek hitének általános jellemzőire figyelünk, majd az adott bibliai történet kapcsán felmerülő valláspedagógiai szempontokhoz közelítünk.

Végül a bibliai történethez kapcsolódó feladatokat találjuk a feldolgozást segítő kérdésekkel és szempontokkal. A feladatok leírása után szerepelnek a hozzájuk tartozó rajzok és megoldókulcsok.

¹ Dr. Szászi Andrea: Bibliai történetek, egyházi témák az óvodában

A szakmai anyag rövid összefoglalása

Teológiai és valláspedagógiai szempontok Mózes születésének történetéhez 2Mózes 1 és 2,1–10

A Mózes 2. könyvével Izráel népének történetében rendkívül jelentős szakaszhoz érkeztünk. Az Ábrahám utódaiként Kánaánban élő nép később József után Egyiptomba költözött. Itt először Józsefre, Egyiptom kormányzójára tekintettel befogadták őket, és jó dolguk volt. Az idő múlásával azonban már idegenként tekintettek rájuk, féltek növekvő erejüktől, ezért kegyetlen rabszolgasorsban tartották őket. A Kr. e. XIII. században, II. Ramszesz fáraó idején történhetett, hogy Isten megszánta népét, és kiválasztott valakit, aki élükre áll, és kivezeti őket Egyiptomból. Ez a nagy szabadulás az a kivonulás, latinul „Exodus”, amiről a Mózes 2. könyvét el is nevezték. Az emlékezés erre a nagy szabadulásra és az egyetlen szabadító Úrban való bizalom Izráel hitének alapjává vált. Ez az Úr mentette meg népét a tíz csapás idején, választotta szét előttük a Vörös-tengert és vezette őket a pusztában régi hazájuk, Kánaán felé. Ő az az Isten, Akitől az élet védelmét szolgáló szabályokat, törvényeket, a Tízparancsolatot kapták a Sínai-hegyen. Ő kötött szövetséget népével: ígéretet tett arra, hogy védelmezi, vezeti népét, a nép pedig elkötelezte magát az Isten iránti hűségre, parancsolatainak megtartására.²

A nagy szabadítás munkájában Isten kiválasztott egy embert, aki képviselte Őt és vezette a népet egészen Kánaán határáig. Mózes az a kiválasztott, akinek már a születése, megmenekülésének, nevelkedésének története is előrevetíti különleges szerepét. Az ő születésének története első lépése Isten tervének, amelyet népe javára, megsegítésére készített elő.

Összefoglalva a következő teológiai hangsúlyokat, felvetődő életkérdéseket és valláspedagógiai szempontokat emeljük ki Mózes születésének történetéből:

	Teológiai hangsúlyok	Életkérdések a felnőtt szemével	Valláspedagógiai szempontok: kapcsolódás a kisgyermekhez (3–6 év)
1.	Szabadítás – Megmenekülés a szabadító Istennel	Mikor éltem át, hogy megmenekültem valami rossztól? Mit jelent számomra, hogy Isten szabadító? Miben várom az Ő megmentő segítségét?	Az istenkép gazdagítása: Isten erős, szabadító, megmentő Úr Isten segít, amikor félünk és aggódunk – a félelmek és a megmenekülés élménye
2.	Gondviselés – Elrejtve Isten oltalmában	Mit jelent számomra, hogy Isten gondoskodik rólam? Melyek az én életemben az Ő gondviselésének, áldásának jelei? Kik azok, akiről én gondoskodhatok? Hogyan élem meg a gondoskodás feladatát?	Isten mindenütt veled van! – biztonságérzet és bizalom Isten szeretett gyermeke vagyok – fontos vagyok én is – éntudat, énefejlődés, önértékelés
3.	A család közössége – A család védelmében	Milyen ajándékokat hordoz számomra a saját családom? Hogyan tudom segíteni azokat a családokat, amelyekkel találkozok munkám során?	A család és a családi vallásos szocializáció

² Tóth, Kálmán: Mózes öt könyvének magyarázata, in: BARTHA, Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár*, MORE Zsinata, Budapest, 1981, 140.

I. TEOLÓGIAI SZEMPONTOK

1. A történet rövid összefoglalása – 2Mózes 1 és 2,1–10

Jákób és fiai Egyiptomba költöznek egy éhínség idején. Egyiptomban az egyik fiú, József révén kapnak lehetőséget a letelepedésre. Józsefet fiatal korában eladták féltékeny testvérei, ő pedig Egyiptomban sok viszontagság után kormányzóvá lett. Amikor azonban újabb uralkodócsalád került trónra, lassan elfelejtették József jótetteit és Izráel népének leszármazottait rabszolgaként kezelték. Nem akarták, hogy tovább erősödjön az idegen nép, ezért kemény kényszermunkára fogták őket. Raktárvárosokat építettek a fáraónak, vályogot vetettek, nehéz mezei munkát végeztek. Még ez sem volt elég, a fáraó kegyetlen parancsai tovább keserítették őket. A fáraó először a bábáknak parancsolta, hogy öljék meg a szülésnél a nép fiúgyermekét. A bábák nem tették ezt meg, így újabb rendelet következett. Az újszülött zsidó fiúgyermekeket a Nílus vizébe kellett vetniük. Született ebben az időben egy fiúgyermek, akit az édesanyja három hónapig rejtegetett. Amikor már nem tudta rejtetni tovább, egy gyékénykosárban tette a Nílus-menti nád közé, Istenre bízva gyermekét. Nemsokára éppen a fáraó lánya járt arra kíséretével. Felfedezték a síró gyermeket a kosárban. A fáraó lánya megszánta, és elhatározta, hogy felneveli. A nádasban leskelődő nővér ekkor felajánlotta, hogy hív egy szoptatós dajkát a gyermeknek. Az édesanyját hívta oda, így a gyermek visszakerült édesanyjához, aki táplálta és nevelte addig, amíg el nem vitték a fáraó lányának palotájába. Ő fiává fogadta a gyermeket és nevet is adott neki. A Mózes név azt jelenti: a vízből húztam ki.

2. A történet elhelyezése a bibliai könyvben, a Szentírás egészében

Mózes történetét a Biblia második könyvében, Mózes 2. könyvében találjuk. A Mózes 2. könyve a Szentírás első nagy egységének, az Ószövetségnek öt bibliai könyvből álló első szakaszát nyitja meg. *Pentateuchos*-nak (öt tekercsből álló könyvnek) is nevezik ezt a szakaszt. A *Mózes öt könyve* elnevezés nem a szerzőre, hanem az egyik főszereplőre utal. Ez az összefüggő alkotás az emberiség történetének kezdetét beszéli el a világ teremtésével kezdve, a zsidó nép ősatyjának, néppé válásának történetével folytatva, a zsidó honfoglalás kezdetéig. A zsidó hagyomány héberül „Tórának”, vagyis „tanításnak”, „útmutatásnak” nevezte. Az Istenhez és az embertársakhoz való viszonyra nézve a zsidóság máig ezt a művet tekinti hite zsinórmértékének.³

A Mózes 2. könyvével Izráel népének történetében rendkívül jelentős szakaszhoz értünk el. Az Ábrahám utódaiként Kánaánban élő nép később József után Egyiptomba költözött. Itt először Józsefre, Egyiptom kormányzójára tekintettel befogadták őket, és jó dolguk volt. Az idő múlásával azonban már idegenként tekintettek rájuk, féltek növekvő erejüktől, ezért kegyetlen rabszolgasorsban tartották őket. A Kr. e. XIII. században, II. Ramszesz fáraó idején történhetett, hogy Isten megszánta népét, és kiválasztott valakit, aki élükre áll, és kivezeti őket Egyiptomból. Ez a nagy szabadulás az a kivonulás, latinul „Exodus”, amiről a Mózes 2. könyvét el is nevezték. Az emlékezés erre a nagy szabadulásra és az egyetlen szabadító Úrban való hit Izráel hitének alapjává vált. Ez az Úr mentette meg népét a tíz csapás idején, választotta szét előttük a Vörös-tengert és vezette őket a pusztában régi hazájuk, Kánaán felé. Ő az az Isten, Akitől az élet védelmét szolgáló szabályokat, törvényeket, a Tízparancsolatot kapták a Sínai-hegyen. Ő kötött szövetséget népével: ígéretet tett arra, hogy védelmezi, vezeti népét, a nép pedig elkötelezte magát az Isten iránti hűsége, parancsolatainak megtartására.⁴

³ Kustár, Zoltán: Mózes öt könyve (a Pentateuchos), in: Pecsuk, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 37–38.

⁴ Tóth: *Mózes öt könyvének magyarázata*, 141.

A nagy szabadítás munkájában Isten kiválasztott egy embert, aki képviselte Őt és vezette a népet egészen Kánaán határáig. Mózes az a kiválasztott, akinek már a születése, megmenekülésének, nevelkedésének története is előrevetíti különleges szerepét. Az ő születésének története első lépése Isten tervének, amelyet népe javára, megsegítésére készített elő.

3. Kortörténeti információk

3.1 Helyszín: Egyiptom

Egyiptom a Nílus folyó mentén elhúzódó afrikai ország. Az egyiptomiak „Kemetnek”, azaz fekete földnek nevezték hazájukat, ami a folyó menti termékeny parti sávra utal. Ez a sáv az ország lakható területe. 20–25 km széles, ám 1000 km-nél is hosszabb. Tőle nyugatra a líbiai, keletre az arab sivatag terül el. A Nílus partvidékén és a Kairótól északra fekvő mélyföldeken kívül Egyiptom területe teljesen eső nélküli sivatag. Így érthető, milyen nagy szerepe van a Nílusnak és a Nílus áradásainak. A folyó évente elárasztja a part menti síkságot, amikor pedig visszahúzódik, ott marad a termékeny iszap, amely nagyon gazdag termést tesz lehetővé. Jelentőségét mutatja az is, hogy a naptárt is az áradáshoz igazították. Az újév napja július 19., az áradás kezdete volt. Ha valamilyen okból elmaradt az áradás, az éhínséghez, „szűk esztendőkhöz”, egyenesen katasztrófához vezetett. Manapság, mivel az asszuáni gát szabályozza a Nílus vízellátását, az áradás kisebb mértékű.

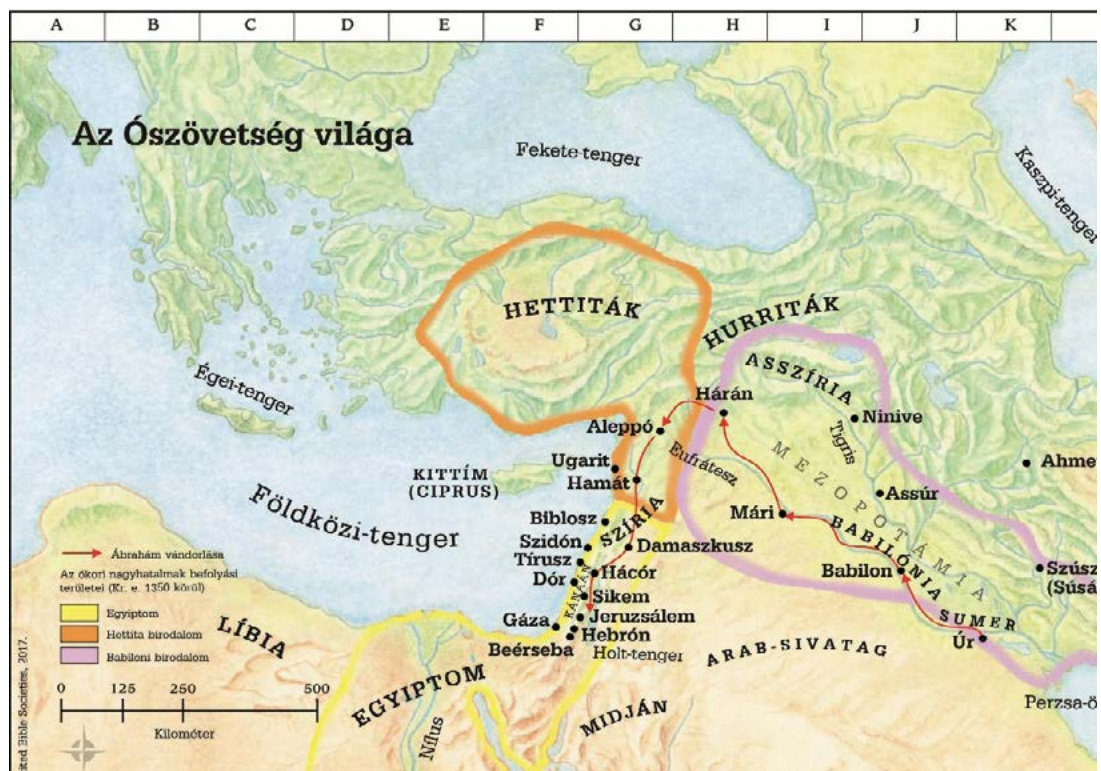
Az ókori Egyiptom örökségét templomok falai, oszlopai, sírkamrák feliratai, hieroglifái őrzik. Az írásjelek, a hieroglifák megfejtése óta számos dolgot tudhatunk az egyiptomi kultúráról, vallásról, az ország történetéről. Az ország lakossága már az ókorban is vegyes, afro-ázsiaiak mondható.

Az egyiptomi vallás jellemzője a sok isten tisztelete. Az állatok, az állatfejú, embertestű istenek tiszteletén túl fő istennek a Napot, Rét tartották ebben a napsütéstől állandóan ragyogó, felhőket alig látó országban. Hittek a halál utáni életben, ezért balzsamozták be a halottakat, tettek melléjük szobrokat, festették ki sírkamráikat.

Kr. e. 3000 táján jött létre Alsó- és Felső-Egyiptomból a fáraók birodalma. Az Óbirodalom fővárosából, Memfisből semmi nem maradt fenn, a fáraók temetkezési helyéül épített hatalmas piramisok viszont ma is mutatják a monumentális építkezések mértékét. Az országot kerületekre osztották, hogy a birodalmi tisztviselők átláthassák a termésekből befolyó adókat. Rengeteg hivatalnok, és robotmunkások százezrei dolgoztak az országban, köztük sokan hadifoglyokként érkezett kényszer-munkások. Az erős Óbirodalom, majd a Középbirodalom is belső viszályok miatt gyengült meg. Az Ázsia felől támadó idegen nép, a hikszoszok kerültek hatalomra. A hikszosz fáraók idejére tehető József története is. Ők az egyiptomi ellenállás csökkentése érdekében is szívesen látták az Ázsia felől érkező betelepülőket, így, ebben a korban kerülhetett ilyen magas pozícióba idegenként József. Ez kb. a Kr. e. 1600-as évek második felében történhetett.

Később az egyiptomiak kivívják szabadságukat, kezdetét veszi az Újbirodalom kora. Ekkor a fáraók nem piramisokat, hanem óriási templomokat építettek. A korszak legnagyobb fáraója II. Ramszesz a Kr. e. 13. században hatalmas építkezéseket folytatott és magáról új várost is nevezett el. Ebben az új időszakban az idegenek kényszerszolgák lesznek Egyiptomban – ezen a ponton jutunk el Mózes történetéhez, Izráel Egyiptomból való szabadulásához a Szentírásban.⁵

⁵ Bartha, Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993, 326–329.

https://bibliatarsulat.hu/?page_id=6045

3.2 Kényszermunka Egyiptomban

II. Ramszesz fáraó Egyiptomban hosszú uralkodása alatt (1290–1224), más keleti uralkodókhoz hasonlóan szenvedélyesen építkezett. Hatalmas templomok, paloták, szobrok készültek, s mindez emberi erővel történt. A falfestmények gyakran megjelenítik a vályogvetést, az anyagszállítást. Ezeken a festményeken is mindig ott áll a munkafelügyelő, a robotmester a munkások mögött, korbáccsal a kezében. A legolcsóbb munkaerő az idegen népekből lett rabszolgák tömege volt. Ki bevándorlással, ki hadifogságban került ide. Ezek közé a kényszermunkás rabszolgák közé tartoztak az izráeliták is. A fáraók több esetben féltették erejüket, hatalmukat az elszaporodó, megerősödő idegen népektől. Ezért is igyekeztek rabszolgasorba hajtani őket, ill. nem riadtak vissza a kegyetlen népiirtástól sem. A Biblia is beszámol Ramszesz és Pitóm városának építéséről, Izráel népének kemény munkájáról és a fáraó parancsairól, amelyek az izráelita újszülöttekre vonatkoztak.⁶

3.3 Héberék

A „héber” kifejezést nemcsak Isten népének megjelölésére használták Egyiptomban. Hébereknek nevezték az ókori Közel-Keleten a zsoldoskatonaságra és a munkaszolgálatra alkalmazott népréteget. Idegennek tartották, lenézték őket az egyiptomiak. A szolga sorsból való szabadításnak ezért is volt nagy jelentősége.⁷

3.4 Kosár, hajócska

Mózes édesanyja a fáraó kegyetlen parancsa ellenére rejtegeti, védelmezi gyermekét. Amikor ez már nem megy tovább, Isten segítségével bízva egy papiruszkosárkát készít számára, abban teszi a Nílus-parti sás közé. Ez a papirusznád hajócska, kosárka a megmenekülést szolgálta. Ugyanúgy, mint a Nőé bárkája. A Biblia nyelvén ugyanaz a szó jelenti a Mózes számára készített kosárkát és

⁶ Tóth: *Mózes öt könyvének magyarázata*, 185.

⁷ Uo.: 186.

a Nőé bárkáját. Ez a szó az egyiptomiak nyelvén koporsót, szarkofágot jelent. Az ő hitük szerint hajóban viszi Osiris a holtak hazájába az elhunytakat a Níluson. A kosárban való megmenekülés mindenképpen a halálból az életre jutásnak a jelképe.⁸ A magyar „mózeskosár” elnevezés szemléletes példája a gyermeket védő akaratnak, szándéknak.

3.5 Szoptatós dajka

Az édesanyák keleti szokás szerint 2-3 éves korukig szoptatták gyermekeiket. Az anya nélkül maradt gyermekeknek szoptató anyát kellett találni a túléléshez. Ezt ajánlja fel Mózes nővére a fáraó leányának. Így juthat a gyermek újra vissza saját édesanyjához.⁹

3.6 Adoptálás és névadás

Egyiptomi okiratok is beszámolnak arról, hogy az ókori Keleten általános szokás volt az adoptálás, az örökbefogadás. Ilyenkor az örökbefogadó nevet is adott a gyermeknek. A „vízből kihúzott”, kimentett, azaz a Mózes nevet adta a fáraó lánya a megtalált, megmentett gyermeknek.¹⁰

4. Teológiai mondanivaló és életkérdések

4.1 Szabadítás – Megmenekülés a szabadító Istennel

A Szentírásban a megszabadulás megmenekülést, kimentést jelent valamilyen szorult, nyomorúságos helyzetből, bajból, betegségből, bűnből, halálból. Isten népének szabadítójaként mutatkozik be az események során. Ez a nép egész történetén végigvonul, újra és újra megtapasztalják Isten megmentő szeretetét. A legemlékezetesebb megmenekülés azonban Izráel népe számára az Egyiptomból, a rabszolgasorsból való szabadulás. Ez az esemény és az erre való visszaemlékezés hitük alapja lett: megerősödtek abban, hogy az egyetlen, szabadító Isten minden helyzeten képes Úrrá lenni. Ebben a nagy eseményben kap kulcsszerepet Mózes. Már születéstörténetében is megmutatkozik Isten szabadító akarata, később pedig vezeti népét a nagy szabadulás során.

Jézus, Akinek a neve is azt jelenti, hogy „szabadító”, egész földi élete során testi-lelki bajokból szabadította meg az embereket, akik tanításának, csodáinak részesei voltak. A döntő szabadulást pedig kereszthalálával szerezte meg. Kereszthalálával és feltámadásával legyőzte a gonosz, a bűn erejét. Bocsánatot, új kezdetet, örök életet kínál azoknak, akik Hozzá fordulnak, megbánják bűneiket és a szabadítást kéri Tőle.¹¹

4.2 Gondviselés – Elrejtve Isten oltalmában

Mózes történetében úgy ismerhetjük meg Istent, mint Aki gondoskodik az övéinek életéről, egyen-egyenként és közösségként, családként, népként is.

A Biblia szerint a gondviselés azt jelenti, hogy Isten fenntartja, óvja és vezeti a teremtet világot, benne minden ember életét. Kezében van az élővilág minden titkával együtt, a népek sorsa, történelme. Emellett fontos számára minden egyes ember élete. Megmutatja jóakarátát, erejét a minden napokban és a különleges, csodás események kapcsán is. Az Isten szeretetéről és gondoskodásáról szóló ígéreteknek nagy szerepük van az egész Szentírásban.¹²

A hitünk alapjait összefoglaló konfirmációi kérdések a következőképpen fogalmazzák meg, mit is jelent a gondviselő Istenben hinni:

⁸ Uo.: 186.

⁹ Uo.: 187.

¹⁰ Uo.: 187.

¹¹ Bartha: *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 180–181.

¹² Uo.: 527–528.

„20. Mi a gondviselésbe vetett hit?

Isten szeretetének állandó megtapasztalása. Az a boldog érzés, hogy életemet nem a vaksors, a végzet irányítja, hanem az én mennyei Atyám.

21. Mi a gondviselésbe vetett hit haszna?

Megszabadít 1. az aggodalmaskodástól, 2. a babonák sötétségéből, 3. az emberektől való félelemtől. 4. derűssé és hálássá tesz, 5. valamint reményt ad szívembe minden körülmény között.

22. Mi a gondviselésbe vetett hit kifejeződése?

Az imádság, szívemnek a mennyei Atya előtt való kiöntése.”¹³

A gondviselésbe vetett hit segít tehát abban, hogy örömeink és problémáink között is találjunk biztos lelki kapaszkodót. Ezt élhetjük át, amikor imádkozunk, gondolatainkkal Istenhez fordulunk. Bízhatunk abban, hogy Isten határozza meg mindennek az idejét és értelmét, az emberi szándékok, tervek fölött is. Mózes történetében láthatjuk, hogy a gonosz emberi szándékot, legyen annak bármilyen erő, hatalom is a forrása, sorozatosan megghiúsítja az a szeretet, amelyet Isten érző emberi szíveken keresztül eljuttat az övéihez. A bábák nem hajtják végre a pusztító parancsot, az anya kosárkát készít és rejtegeti gyermekét, a fáraó lánya megszánja a gyermeket, a figyelmes nővér bátran előáll mentő ötletével.¹⁴

4.3 A család közössége – A család védelmében

Mózes életében végig láthatjuk az őt védelmező családtagok, a nagycsalád, a nép közösségének szerepét.

Bár a Bibliában nem találunk pontosan a család szóval fordítható kifejezést, a családi kapcsolatok, az összetartozás ereje számos történetben nagyon fontos szerepet kap. Izráel törzsei nemzetségekre, a nemzetségek pedig házakra oszlanak. Ez a „ház, háznép” lehet a család, nagycsalád megfelelője a mi szóhasználatunkban.

A bibliai korban korán házasodtak, így egy férfi már 20 éves kora előtt apa, 40 éves korára nagypapa, 60 éves korára dédapa lehetett. Jákób háza népe 66 fő volt akkor, amikor József hívására Egyiptomba költöztek (1Mózes 46). Ebbe nem számították be a fiak feleségét, csak a fiakat és a gyerekeket. A nomád életformában a nagycsalád együtt élhetett, de felismerhető a szűkebb értelemben vett család is, a férfi, a nő és a gyermekek közössége. A Szentírás Isten áldásának, a társadalom legkisebb egységének tekinti a családot.

A házasság teljes életközösséget, szövetséget jelent. Bár kialakult a poligámia is, a Biblia a házastársak egymás iránti hűségét, teljes odaadását, szeretetét követeli meg. A család istentiszteleti közösség is, Isten törvényét, szabadító tetteit át kell adni a családban a következő nemzedéknek. Az asszony feje a férfi, akinek szeretettel kell gondoskodnia feleségéről. A gyermekáldás, a sok gyermek Isten különös ajándéka, megtiszteltetést jelent.¹⁵

Mózes családjáról bővebben olvashatunk a 4Mózes 26-ban. Itt kiderül, hogy édesapját Amrámnak, anyját Jókebednek hívták, testvéreit pedig Áronnak és Mirjámnak. Megtudjuk azt is, hogy szülei mindketten Lévi törzséből, a papi szolgálatra, Isten tiszteletére rendelt törzsből származnak. Mirjám 10-12 évvel, Áron néhány évvel lehetett idősebb Mózesnél. Bár Mózes nem az otthonában, hanem a fáraó fogadott fiaként nevelkedik, megtanulja az egyiptomiak nyelvét és tudományát, nem feledkezik meg az övéiről. Indulatos lesz, és egy munkafelügyelőre támad, amikor látja, hogy az bántalmazza népének tagjait. Hozzájuk tartozik és az ő megmentésük lesz a küldetése. A történet folytatásában szerepet kapnak Mózes mellett testvérei is, Mózeset támogató szereplőkként felnőtt korban. Áron Mózeszel együtt megy majd a fáraóhoz, Mirjám pedig prófétanőként énekel és táncol az asszonyokkal

¹³ Szénási, Sándor: *Megtaláltuk a Messiást – Református konfirmációi olvasókönyv*. Kálvin Kiadó, Bp, 2015. 234.

¹⁴ Tóth: *Mózes öt könyvének magyarázata*, 186.

¹⁵ Bartha (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, 245–248.

a Vörös-tengeri szabadulás után. Egy olyan család áll tehát előttünk, amelynek tagjai Isten oltalmába ajánlják saját életüket, és felelősséget vállalnak egymásért és népükért is.

4.4 Hogyan szól az Ige hozzánk? Milyen üzenetet rejt számunkra?

A bibliai történet háttérét, teológiai mondanivalóját megismerve el kell gondolkodnunk azon, vajon milyen életkérdésekben szólít meg bennünket ma mindez. Egészen személyesen milyen üzenetet hordoz számunkra?

A következő táblázat segít abban, hogy áttekintsük, milyen életkérdéseket vetnek fel a Mózes történetéből kiemelkedő teológiai hangsúlyok, majd tovább gondoljuk, hogyan kapcsolódhatunk a kisgyermek világához.

	Teológiai hangsúlyok	Életkérdések a felnőtt szemével	Valláspedagógiai szempontok: kapcsolódás a kisgyermekhez (3–6 év)
1.	Szabadítás – Megmenekülés a szabadító Istennel	Mikor éltem át, hogy megmenekültem valami rossztól? Mit jelent számomra, hogy Isten szabadító? Miben várom az Ő megmentő segítségét?	Az istenkép gazdagítása: Isten erős, szabadító, megmentő Úr Isten segít, amikor félünk és aggódunk – a félelmek és a megmenekülés élménye
2.	Gondviselés – Elrejtve Isten oltalmában	Mit jelent számomra, hogy Isten gondoskodik rólam? Melyek az én életemben az Ő gondviselésének, áldásának jelei? Kik azok, akiről én gondoskodhatok? Hogyan élem meg a gondoskodás feladatát?	Isten mindenütt veled van! – Biztonságérzet és bizalom Isten szeretett gyermeke vagyok – fontos vagyok én is – éntudat, önfejlődés, önértékelés
3.	A család közössége – A család védelmében	Milyen ajándékokat hordoz számomra a saját családom? Hogyan tudom segíteni azokat a családokat, amelyekkel találkozok munkám során?	A család és a családi vallásos szocializáció

II. VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK – KAPCSOLÓDÁS A 3–6 ÉVES GYERMEK VILÁGÁHOZ

1. A 3–6 éves gyermekek hitének általános jellemzői

1.1 Intuitív-projektív hit

Az óvodáskorú gyermek hitét Fowler intuitív-projektív hitnek nevezi. A kisgyermekekre jellemző, hogy gyermeki, természetes hitük képzelőerővel teljes, utánzó jellegű. Egyrészt a gyermek saját benső világából táplálkozó elképzelések, másrészt a családban megéltek, tapasztaltak alapján Istenre és a transzcendens világra vonatkozó kivetítések alkotják.¹⁶ A gyermek azonosul azokkal a gondolkodásbeli mintákkal, amelyek a hozzá legközelebb álló felnőttek hitvilágát jellemzik, megismerkedik a kapcsolódó tabukkal, szabályokkal.¹⁷

A fantázia, a képzelőerő a gyermekben és a körülötte lévő feszültségeket és félelmeket segít leképezni és feldolgozni. A felnőttek feladata építő irányba terelni a gyermek kutakodását történetekkel és szimbólumokkal. Ehhez elfogadó környezet szükséges, ahol a gyermek kifejezheti magát verbálisan és nonverbálisan is. Egy ilyen közegben fogadja nyitottan a korrekciót, a benne lévő képek újraformálását.¹⁸

1.2 Az istenkép fejlődése

A gyermek vallásosságának gyökereit a születést követő összetartozás, egybefonódás tapasztalatában látják a lélektani megfontolások. Az ősbizalom, az anya–gyermek kapcsolat, az elrejtettség-érzés, az anya mindenhatósága, az anya arca, amelyben önmagára ismer és az odafordulást és elfordulást jeleníti meg számára – ezek az istenkép első, később is megjelenő elemei.

A gyermek istenképébe aztán mindkét szülő vonásai beleolvadnak. Ám nem a szülőkről alkotott kép változik át istenképpé, hanem inkább a szülőkhöz és Istenhez is kötődő „feltétlen szeretet” és „legfőbb tekintély” képe mutatkozik meg az istenképben.¹⁹ A kisgyermekkor vallására jellemző tehát a „szülő-formájú” istenkép, amelyben Isten jószágos Atya, férfi erővel felruházva. Az antropomorf-analógiás gondolkodásnak megfelelően az emberi tulajdonságokat Istenre vetítik át, és a szüleikre is az isteni tulajdonságokat tartják érvényesnek. (pl. a szülő örök életű)²⁰

Tovább árnyalja az istenképet a szülőkkel való azonosulás folyamatában a szülői parancsok és tilítások beépülése, a felettes én kialakulásával, ami az erkölcsi cselekvés alapjává válik, majd elérkezik a tudatos különbségtétel a szülőkép és az istenkép között. A tapasztalatok gazdagodásával beleolvad az istenképbe mind az otthonlét, mind az elhagyatottság érzése, pozitív és negatív tapasztalatok is keverednek, összesűrűsödik az, ami gazdagítja, előre viszi és az, ami rémiszti az embert.²¹

A belső feszültségek, a félelem feldolgozásában előre viszi a gyermeket a bibliai történetekre való elmélyült odafigyelés. A történet hallgatása közben intenzív tanulás zajlik, belső képalkotás, azonosulás a szereplőkkel. A nagy kérdésekkel foglalkozó élethelyzetek, konfliktusok azon a síkon kerülnek elő, amelyen a kisgyermek ezekkel foglalkozni tud. A történet segítségével formátlan érzések, lelki, erkölcsi tartalmak nyernek formát. Ezek a megküzdésre, a félelem leküzdésére serkentik a gyermeket. Ezekből a történetekből bontakozik ki, formálódik tovább az istenkép – kicsoda és milyen az Isten. A Biblia nagy történetei bátorságot, bizalmat adnak a gyermeknek arra nézve, hogy Isten jó, az élet szép, Isten nehéz

¹⁶ Kovács Barbara Luca – Mátrai Marianna: Óvodáskorú gyermekek katekézise a gyülekezetben és az óvodákban, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 117.

¹⁷ Fodorné Nagy Sarolta: *A katechézis kommunikációs problémái*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1996., 38.

¹⁸ Kovács – Mátrai: *Óvodáskorú gyermekek katekézise ...*, 117.

¹⁹ Schweitzer, Friedrich: *Vallás és életút – Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999., 187.

²⁰ Fodorné: *A katechézis kommunikációs problémái*, 38.

²¹ Schweitzer: *Vallás és életút*, 196.

helyzetben sem hagy el, lehet benne reménykedni. A történetekben gyökerezhet a kisgyermek identitástudata is: ő Isten teremtménye, Isten szeretetből alkotta – ez a tudat bátorságot, reményt ad.²²

2. A Mózes születésének történetéhez kapcsolódó valláspedagógiai szempontok

Mózes története több ponton is segít abban, hogy az óvodáskorú gyermek hitének sajátosságait figyelembe véve, az ő világához kapcsolódjunk, istenképe gazdagodásához hozzájáruljunk. Nézzük meg közelebbről, mit is jelent ez!

2.1 Isten segít, amikor félünk és aggódunk – a félelmek és a megmenekülés élménye

Mózes történetében egy kisgyermek kiszolgáltatottságával, veszélyhelyzettel, bizonytalansággal, félelemmel, gonosz akarattal és mentő szeretettel is találkozik a gyermek. Félelmetes helyzetben ismer meg egy családot és egy gyermeket. A történettel való találkozás során saját érzéseivel is szembesül, a félelemmel és a jó győzelmének örömeivel egyaránt.

A gyermekkori félelem része a fejlődésnek. A normál félelem valós vagy elképzelt fenyegetésre adott normál reakció, amely szükséges a túléléshez, a továbblépéshez. Az enyhébb mértékű félelmek természetesnek tekinthetők. A csecsemők a közvetlen környezetükben fellépő ingerektől, zajoktól ijednek meg. Később megjelenik az idegen tárgyaktól és emberektől, valamint a magasságtól való félelem. Nyolc hónapos kortól jellemző a szeparációs szorongás az anya távollétében. Óvodáskorra az egyedüllétől, a sötétől és az állatoktól való félelmek válnak uralkodóvá.²³ Az óvodáskorban fokozatosan csökken a veleszületett félelmek szerepe, kivéve a fájdalomtól való félelmet, ami megmarad. A félelmek már nem kapcsolódnak közvetlenül egy-egy helyzethez. Megjelenik az anticipált, előre vetített félelem, a gyermek saját tapasztalatai és a szülők kommunikációja alapján – pl. a gyermek előre fél az orvosi vizsgálatától, mert már voltak kellemetlen élményei, vagy mert nem megnyugtató számára az, ami a felnőttek részéről eljut hozzá. Három éves kortól megfigyelhető a szimbólumoktól való félelem. A gyermek fél a mesékből ismert vagy a saját fantáziája által alkotott dolgoktól, szörnyű, ijesztő lényektől. A gyermek a fantáziájában létrejövő félelmetes figurákkal képes megküzdeni, azok csak annyira félelmetesek, hogy a gyermek megbirkózik velük. A képernyőkön elé kerülő alakok azonban másként terhelik. Azok többnyire nem alkalmazkodnak a gyermek belső világához, és így a gyermek irreálisnak tűnő, mély félelmeket él át. Ezen kívül a mesék mindig fel is oldják a borzalmakat, arra irányítva a figyelmet, hogy a mélységből van kiút. A gyermek számára fontos, hogy félelmeit komolyan vegyük, ne viccelődjünk és ne is fenyegezzünk azokkal. Segítünk, ha vele együtt találunk ki megoldásokat, amelyek csökkenthetik a félelmeit.²⁴

Gyakoriak a gyermekek körében a szorongásos tünetek is, az aggodalmak, a specifikus félelmek, a rémálmok, az éjszakai félelmek. Amennyiben a szülő és a pedagógus nem tud segíteni, a hét-köznapiak nyugalma zavarják a félelmek, a szülőkkel együtt szakemberhez kell fordulnunk, hogy segítsünk a gyermekben.

Az enyhébb és a mélyebb félelmeiben is segítjük a gyermeket az Isten gondviseléséhez, az Istenben való bizalomhoz kapcsolódó üzenettel. Bízhatunk Istenben, Aki mindig vigyáz ránk és gondoskodik rólunk, ezért nem kell aggodalmaskodnunk, félnünk. Vele biztonságban vagyunk – küld embereket, szülőket, óvónéniket, akik vigyáznak ránk, vigasztalnak, ha félünk.

²² Kovács – Mátrai: *Óvodáskorú gyermekek katekézise ...*, 118–119.

²³ Kopcsó, Krisztina: *A gyermekkori sötétől való félelem jellemzői és szülő által vezetett terápiája*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2019. 26. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23229/kopcsó-krisztina-phd-2019.pdf?sequence=1&is-Allowed=y>

²⁴ Kereki, Judit – Tóth, Anikó (szerk.): *Lépések. Módszertani kézikönyv a kora gyermekkori intervencióban dolgozó szakemberek számára*. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Bp, 2019, 89. <https://docplayer.hu/212387653-Lepesek-i-kotet-tet-o-i-k-lepesek.html>

2.2 Isten mindenütt veled van! – Biztonságérzet és bizalom

Isten gondoskodó szeretetét nyomon követhetjük Mózes történetében. A fenyegetettség, a veszélyek ellenére megmenekül a gyermek Mózes. Számíthat édesanyjára, családtagjaira és Isten szánalmat ébreszt még az idegen hercegnőben is iránta. Az Isten hűségéről, szeretetéről szóló megerősítés igen fontos a kisgyermek számára is.

A gyermek biztonságérzetének alapja az az ősbizalom, amit az anya–gyermek kapcsolat elrejtett-ség érzésében él meg, és ami az istenkép formálódásának gyökerét is nyújtja számára. Erre épül a további bizalom az emberekben, a világban és Istenben.

A kisgyermeknek igénye van a biztonságra, a követhető viselkedési normákra, az egészséges autonómiára, bővülő ismeretekre. Mindez a kisgyermek vallásos igényének nevezhető a szó tágabb értelmében. Számára az egész világ Istenről beszélhet, ha a környezete ezt közvetíti számára. Van benne egy természetes „istenvágy”, amire válaszolhat az ő fizikális, érzelmi és intellektuális igényeinek kielégítésével a környezete. Így valósulhat meg természetes módon a keresztyén értékek közvetítése számára.²⁵

A hitbeli értékek közvetítése még nem elsősorban ismeretátadás, hanem inkább élmények és személyes kapcsolatok erejének útján történhet. A gyermek az emberi kapcsolatok hőfokán keresztyén tanul. Nagyon fontos ezért, hogy akitől a történetet hallja, annak magának is élményt jelentett a bibliai történettel való találkozás. A mesélés személyes érintettségéből fakadó atmoszférájára évek múlva is emlékezni fog.²⁶

Az Isten ígéreteivel való biztatás, az Isten vezetéséről, gondviseléséről szóló tanítás azt is jelenti, hogy a Szentírás bátorító üzenetét és történeteit kell hangsúlyoznunk ebben az életkorban. Ne egy fenyegető, számon kérő Istent mutassunk be neki, hanem a hűség, az irgalom Istenét, Aki mindvégig kitart az övéi mellett, még azok hibái ellenére is. Felnyithatjuk a szemét a megbékélés örömeire, az Istenre való ráhagyatkozás jóleső biztonságára.²⁷

Azzal segítünk, ha hangsúlyossá tesszük a gyermek elfogadottság-érzését, Isten áldásának erejét. Az áldás azt is jelenti, hogy Isten vezet a sikereken és a kudarcokon át, Ő teszi eredményessé és elfogadhatóvá, átélhetővé a hétköznapiakat. Felszabadító üzenet ez a sokféle elvárással terhelt szülők és gyermekek számára, hiszen ennek feszültsége (rohanó életritmus, teljesítménykényszer, különórák óvodás korban) a gyermekek életében is ott van.

Az Isten jelenlétéről, gondoskodásáról szóló bátorítás fontossá, személyes erőforrássá válhat a gyermek számára változó körülmények között is – költözés esetén, új intézménybe kerüléskor, iskolába készülődéskor, a családi élet szomorú változásai közepette.

2.3 Isten szeretett gyermeke vagyok – fontos vagyok én is – éntudat, énejlődés, önértékelés

A születéstől a kisgyermekkor felé haladva, az anya–gyermek szimbiózisból kilépve az egészségesen fejlődő gyermek lassan önálló személyiséggé fejlődik. Az énejlődés során a két-három éves gyermeknek kialakul a belső képe a külvilágról, az érzelmi tárgyállandóság képességével akkor is bízik már édesanyjában, ha nem látja, tud várni rá, és önmagát különállónak éli meg.²⁸ Kialakul éntudata, tudatosul benne, hogy ő egy individuum. Kialakítja saját attitűdjét, cselekvéseinek formáját. Kialakul a testsémája – megérti, hogy a testrészei hozzá tartoznak, mozgását kontrollálja.²⁹

²⁵ Fodorné: *A katechézis kommunikációs problémái*, 39.

²⁶ Uo.: 40.

²⁷ Uo.: 40–41.

²⁸ Szabóné László Lilla: *A gyermekteológia vizsgálata a kisgyermekes keresztyén családok életében – PhD értekezés*, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015, http://corvina.kre.hu:8080/phd/Szabone_Laszlo_Lilla_Gyermekeologia.pdf, 112, (Letöltés: 2021. október 7.)

²⁹ Murányi-Kovács Endréné – Kabainé Huszka Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988, 60.

Döntő szerepe van az éntudat kialakulásában az interperszonális kapcsolatoknak. Két éves kor után a verbális kommunikáció kialakulásával kiszélesedik a gyermek kapcsolatköre. Erőtéljessé válik az utánzás, a gyermek beépíti a mintákat a magatartásába. A harmadik év elején már nemcsak átvesz énmintákat, hatalmat is kíván gyakorolni mások fölött. Az én tudatossá válik, beszédmódja egyes szám első személyű lesz.³⁰

A gyermek önértékelésében, abban, hogy mennyire bízik magában, nagy szerepet játszik közvetlen környezete. Következetes elvárásokra van szükség ahhoz, hogy magabiztossá válhasson döntéseiben. A kiszámíthatatlan elvárások és a túlszabályozás is oda vezet, hogy a gyermek bizonytalanra válik, önbecsülése csökken, a megnyirbált öntudat szégyenérzetet hoz.³¹

A gyermek a világ felfedezésére indul, kíváncsiság, fáradhatatlanság jellemzi. Egyre inkább helyet igényel magának a világban – a térben és mások szívében is. A 4–6 éves kort Erickson „tolakodó kornak” nevezi, mert a gyermek kérdéseivel ostromolja környezetét. Az autonómia egészséges növekedéséhez fegyelemre és toleranciára egyaránt szüksége van a gyermeknek. Az elengedés és megtartás egyensúlyának keresése közben formálódik ki az akarat.³² Részünkről a személyes figyelem, a bátorítás és a következetesség az, amire a gyermeknek szüksége van, és amivel egy olyan Istenről tanúskodunk számára, Aki őt ismeri, szereti gyermekként és Akinek fontos az ő személyes életútja.

Mózes története jó azonosulási alapot ad a kisgyermeknek – a legkisebb gyermek helyzetébe könnyen beleélheti magát. A történetek rámutatnak arra, hogy sem a nehézségek, sem a gonosz hatalom nem állja útját a legkisebb sikerének. Jöhetnek kalandok, nehézségek, túljut a próbákon. Az is kiderül, hogy éppen rá van szükség mások megmentésében. Ilyen hősökkel a népmesékben is találkozunk a gyermek, szüksége van ezekre a mintákra, alaptörténetekre személyisége fejlődéséhez. A bibliai történet többlete, hogy a legkisebb sikerén túl arra mutat, hogy a segítő, szerető Isten áll az események háttérében. Ő tud mindenben átsegíteni, Ő ad bátorságot az elinduláshoz és a célba éréshez. Ezek az üzenetek erősítik a gyermek önbizalmát, segítenek a megküzdési stratégiák formálódásában, a kezdeményezőkézség megerősödésében.³³

2.4 A család és a családi vallásos szocializáció

Mózes egy őt szeretettel féltő, rejtegető és Isten oltalmába ajánló családba érkezik.

A gyermek számára ma is a család az a közeg, amelyben alapvető tanulási folyamatai elindulnak. Itt ismeri meg a társadalom alapvető normáit, értékeit, az őt körülvevő világ szimbólumrendszerét, és innen indul a vallásos szocializációja is. Implicit vallásos nevelésnek nevezhetjük azt a folyamatot, amelyben a gyermek már koragyermekkorától megtapasztalja, hogy biztonságban van, ő maga értékes. Az ehhez kapcsolódó élményei megalapozzák pozitív istenképét és vallási beállítódását. Ebben a folyamatban a gyermekben bizalom ébred önmaga és a világ iránt. Ha pedig mindez egy vallás szimbólumrendszerével, a család hitének gyakorlásával kapcsolódik össze, akkor explicit vallásos nevelésről is beszélhetünk. Ez kisgyermekkorban leginkább a család szokásrendszerén, a családi rituálékon keresztül valósul meg. A rituálék jó eszközök arra, hogy generációk adják át egymásnak értékeiket, céljaikat, viselkedési mintáikat. A gyermek itt a vallás tartalmi és formai dimenziójával is találkozik. Az ismétlés biztonságot ad számára, és hordozza a tanulás és az azonosulás lehetőségét.

A nagyszülők és a szülők génjeik mellett olyan világnézetet is „örökítenek”, amelyre a következő generáció saját életről, világról alkotott képét építheti. A 21. század elején azt tapasztaljuk, hogy a családok nagyfokú heterogenitása – a családszerkezet, a vallási hovatartozás, a vallási kérdésekről való gondolkodás elbizonytalanodása – tradíciótoréshez vezetett már a jelenlegi nagyszülők korosztályában is. A különböző háttérből érkező fiatal párnak magának kell kialakítania életét, vallási

³⁰ Murányi-Kovács – Kabainé: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, 61.

³¹ Fodorné: *A katechézis kommunikációs problémái*, 35.

³² Uo.: 35–36.

³³ Somfalvi, Edit: *A történetmondás lelkipálcázó lehetőségei kisgyermekkorban*, *Református Szemle*, 2007/2, 392.

kérdésekben is, s így a mai szülők és gyermekek sok esetben egyfajta „vallási hontalanságban” nőnek fel. Meghatározó segítség lehet a gyülekezet, az egyházi intézmény, a pedagógus támogatása, jelenléte a család életében, olyan közegként, ahol lehet kérdezni, tapasztalatokat megosztani, utakat keresni a saját, megélhető családi rítusok kialakítására.³⁴

Felhasznált irodalom

- BARTHA, Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993.
- FODORNÉ Nagy Sarolta: *A katechézis kommunikációs problémái*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1996.
- KEREKI, Judit – TÓTH, Anikó (szerk.): *Lépések. Módszertani kézikönyv a kora gyermekkori intervencióban dolgozó szakemberek számára*. Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest, 2019, 89. <https://docplayer.hu/212387653-Lepesek-i-kotet-tet-o-i-k-lepesek.html>
- KODÁCSY-SIMON Eszter – SZABÓNÉ László Lilla: *Kisgyermek a családban*, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 87–115.
- KOPCSÓ, Krisztina: *A gyermekkori sötétől való félelem jellemzői és szülő által vezetett terápiája*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2019. 26. <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/23229/kopcsokrisztina-phd-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- KOVÁCS Barbara Luca – MÁTRAI Marianna: *Óvodáskorú gyermekek katekézise a gyülekezetben és az óvodákban*, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 116–146.
- KUSTÁR, Zoltán: *Mózes öt könyve (a Pentateuchos)*, in: PECSUK, Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 32–52.
- MURÁNYI-KOVÁCS Endréné – KABAINÉ Huszka Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.
- SCHWEITZER, Friedrich: *Vallás és életút – Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.
- SOMFALVI, Edit: *A történetmondás lelkigondozói lehetőségei kisgyermekkorban*, *Református Szemle*, 2007/2, 363–397.
- SZABÓNÉ László Lilla: *A gyermekteológia vizsgálata a kisgyermekes keresztyén családok életében – PhD értekezés*, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015, http://corvina.kre.hu:8080/phd/Szabone_Laszlo_Lilla_Gyermeckteologia.pdf
- SZÉNÁSI, Sándor: *Megtaláltuk a Messiást – Református konfirmációi olvasókönyv*. Kálvin Kiadó, Bp, 2015.
- TÓTH, Kálmán: *Mózes öt könyvének magyarázata*, in: BARTHA, Tibor (szerk.): *Jubileumi Kommentár*, MORE Zsinata, Budapest, 1981, 135–277.

³⁴ Kodácsy-Simon Eszter – Szabóné László Lilla: *Kisgyermek a családban*, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 87–90.

III.
SZEMPONTOK ÉS FELADATOK
MÓZES SZÜLETÉSE TÖRTÉNETÉNEK FELDOLGOZÁSÁHOZ

Valláspedagógiai kapcsolódás a témához:

A történet fókusz: Isten vigyáz Mózesre és megmenti őt a veszélyben is. Küld embereket, akik szeretik őt és vigyáznak rá.

A kisgyermek világához a következő pontokon kapcsolódhatunk a történettel:

1. Biztonságérzet a családban – „Ajándékként érkeztem!”

Ma is a család közegében van biztonságban a gyermek, amelyben tudhatja: „Ajándékként érkeztem!”. Fontos, hogy ebben megerősítsük a gyermeket a történeten keresztül. A bensőséges szülő-gyermek kapcsolatot és a szülő tiszteletének megalapozását is segíthetjük azzal, hogy a gyermek úgy gondol a szüleiére, mint akik Istentől kapták a gyermeket és a gyermeknevelés lehetőségét, feladatát.

Mózes egy őt szeretettel féltő, rejtegető és Isten oltalmába ajánló családba érkezik. A fáraó életellenes parancsa mellett örülnek a születésének és mindent megtesznek érte.

2. „Isten mindenütt veled van!” – Biztonságérzet és bizalom

Isten gondoskodó szeretetét nyomon követhetjük Mózes történetében. A fenyegetettség, a veszélyek ellenére megmenekül a gyermek Mózes. Számíthat édesanyjára, családtagjaira és Isten szánalmát ébreszt még az idegen hercegnőben is iránta. A biztonságnak a szimbóluma a történetben a gyermeket elrejtő és megtartó kosár. A kisgyermek számára nagyon fontos az elrejtettség érzésnek, a biztonságnak az átélése. A gyermek biztonságérzetének alapja az az ősbizalom, amit az anya-gyermek kapcsolat elrejtettség érzésében él meg, és ami az istenkép formálódásának gyökerét is nyújtja számára. Erre épül a további bizalom az emberekben, a világban és Istenben. Az anya-gyermek kapcsolat mellett egyre bővülő kapcsolatrendszerében a biztonság, a védettség élménye és érzései segítenek neki abban, hogy úgy érezze, őt elfogadják és szeretik. A védelemben tartó Istenről beszélhet neki Mózes története.

3. „Isten segít, amikor félünk és aggódunk” – a félelmek és a megmenekülés élménye

Mózes történetében egy kisgyermek kiszolgáltatottságával, veszélyhelyzettel, bizonytalansággal, félelemmel, gonosz akarattal és mentő szeretettel is találkozik a gyermek. Félelmetes helyzetben ismer meg egy családot és egy gyermeket. A történettel való találkozás során saját érzéseivel is szembesül, a félelemmel és a jó győzelmének örömeivel egyaránt. Az enyhébb és a mélyebb félelmeiben is segítjük a gyermeket az Isten gondviseléséhez, az Istenben való bizalomhoz kapcsolódó üzenettel: bízhatunk Istenben, Aki mindig vigyáz ránk és gondoskodik rólunk. Vele biztonságban vagyunk – küld embereket, szülőket, óvónéniket, akik vigyáznak ránk, vigasztalnak, ha félünk. Az Isten iránti bizalom kifejezése az imádság: mindent elmondhatunk imádságban Istennek, amitől félünk, amiért aggódunk.

4. „Isten ismer és szeret téged!” – Isten szeretett gyermeke vagyok – fontos vagyok én is – éntudat, önfejlődés, önértékelés

A főszereplő gyermek nevet kap a történetben. A Mózes név, amely azt jelenti, „a vízből húztam ki”, megmenekülésére utal. Mózes az a kiválasztott, aki már csecsemőként különleges keretek között menekül meg és akire Isten nagy feladatot bíz, amikor felnő. Személye fontos szerepet kap egész népe szabadulásának történetében. Az éntudata formálódásában egyre előre haladó kisgyermeket mélyen érintheti és megerősítheti az üzenet: „Isten téged is ismer és szeret, fontos vagy számára”.

Fejlesztési lehetőségek a feladatok mentén:

A történet megértését szolgálják, illetve a rá való emlékezést segítik a kognitív célú feladatok: 1–6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29.

A történet átélését a képek, a szereplőkkel történő azonosulást a beszélgetés és a feladatok segítik. A történet egy-egy etapjához való érzelmi viszonyulást segítik az alábbi feladatok: 1–6., 8., 10., 13., 14., 15., 17., 20., 21., 23., 24., 26., 27., 30.

A feladattudatot, szabálytudatot, kitartást, a kezdeményezést, a finommotorikát pedig a következő feladatok segíthetik: 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 16., 20., 22., 23., 24., 26., 29., 30.

BIBLIAI IGEHELY: MÓZES SZÜLETÉSE (2MÓZES 1 ÉS 2,1–10)					
SOR-SZÁM	FELADAT	FELADATTÍPUS ÉS NEHÉZSÉGI FOK	KÉRDÉSEK A TÖRTÉNET, AZ ÜZENET FELDOLGOZÁSÁHOZ	TEOLÓGIAI MONDANIVALÓ, BÁTÓRÍTÓ ÜZENET	
	Tematikus képek a történethez Az Istenhez tartozó embereknek, Isten népének nagyon nehéz dolga van Egyiptomban. Sokat dolgoznak és kevés az ennivalójuk. Beszélgetések a képről!				
1.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. El akarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat: a Nílus folyóba kellett dobni őket. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Szeretik őt a testvérei, a bátyja, Áron és a nővére, Mirjám. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Milyen munkát végeznek az emberek?	Isten vigyáz az övéire nehéz helyzetben is. Te is mindig számíthatsz Isten segítségére!	
2.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. El akarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat: a Nílus folyóba kellett dobni őket. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Szeretik őt a testvérei, a bátyja, Áron és a nővére, Mirjám. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Hányan vannak Mózes családjában? Miért aggódnak, amikor a legkisebb gyermekekre néznek?	Isten ajándéka a család. Köszönd meg Istennek a családtagjaidat, akik vigyáznak rád!	
3.	Az édesanyja kosarat készített. Ez a kosár védi majd a kisleányt. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Miért készített kosarat az anyuka? Mire figyel az anyuka, amikor elkészíti a kosarat?	Isten szeretetet és jó ötleteket ad az édesanyáknak. Köszönd meg édesanyádnak, hogy vigyáz rád!	
4.	Az édesanyja a kosárban teszi kisleányát a Nílus folyóba. Isten segítségét kéri, amikor imádkozik a kisgyermekért. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Hová teszi az édesanyja a kosarat a kisleánnyal? Mit kér Istentől az anyuka?	Isten megment a nagy veszélyben is. Mindig számíthatsz Isten segítségére!	
5.	A nádasból leskelődik a kisleány nővére, Mirjám. Örömmel látja, hogy a fáraó lánya szolgáját küldi oda a síró kisleánnyal. A hercegő megszajnálta a gyermeket és a Mózes nevet adta neki. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Miért maradt Mirjám a nádasban? Mit látott Mirjám a nádasból? Hogyan nevezte el a hercegő kisleányát, akit talált?	Isten segít, amikor félünk és aggódunk. Isten veled van és segít akkor is, amikor félsz!	
6.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisleánnyal. Mirjám édesanyját hívta oda. Ő vihette haza Mózes, a saját kisleányát, amíg nagyobbra nem nő. Beszélgetések a képről!	Mi a válasz? képes átlagos	Milyen jó ötlete volt Mirjámnak? Mit mondott a fáraó lányának? Hová került Mózes, miután a nádasban megtalálták?	Isten megszabadít és biztonságban tart. Isten ad neked jó helyet, ahol biztonságban vagy! Isten ad neked embereket, akik szeretnek téged!	

7.	Az Istenhez tartozó embereknek, Isten népének nagyon nehéz dolga van Egyiptomban. Sokat dolgoznak és kevés az ennivalójuk. Színezd ki a dolgozó embereket!	Színező átlagos	Milyen munkát végeznek az emberek?	Isten vigyáz az övéire nehéz helyzetben is. Te is mindig számíthatsz Isten segítségére!
8.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. Elakarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Színezd ki a családtagokat a képen!	Színező átlagos	Hányan vannak Mózes családjában? Miért aggódnak, amikor a legkisebb gyermekre néznek?	Isten ajándéka a család. Köszönd meg Istennek a családtagjaidat, akik vigyáznak rád!
9.	Az édesanya kosarat készít. Ez a kosár védi majd a kisleányt. Színezd ki a képet!	Színező átlagos	Miért készíti kosarat az anyuka? Mire figyel az anyuka, amikor elkészíti a kosarat?	Isten szeretetet és jó ötleteket ad az édesanyáknak. Köszönd meg édesanyádnak, hogy vigyáz rád!
10.	Az édesanya a kosárban teszi kisleányát a Nílus folyóra. Isten segítségét kéri, amikor imádkozik a kisgyermekért. Színezd ki a kosarat és a kisleányt!	Színező átlagos	Hová teszi az édesanya a kosarat a kisleánnyal? Mit kér Istenőtől az anyuka?	Isten megment a nagy veszélyben is. Mindig számíthatsz Isten segítségére!
11.	A nádasból leskelődik a kisleány nővére, Mirjám. Örömmel látja, hogy a fáraó lánya szolgáját küldi oda a síró kisleányhoz. A herceg nő megszajnálta a gyermeket és a Mózes nevet adta neki. Színezd ki a kisleányt és a testvérét a képen!	Színező átlagos	Miért maradt Mirjám a nádasban? Mit látott Mirjám a nádasból? Hogyan nevezte el a herceg nő a kisleányt, akit talált?	Isten segít, amikor félünk és aggódunk. Isten veled van és segít akkor is, amikor félsz!
12.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisleányának. Mirjám édesanyját hívta oda. Ő vihette haza Mózes, a saját kisleányát, amíg nagyobbra nem nő. Színezd ki a kisleányt és az anyukát!	Színező átlagos	Milyen jó ötlete volt Mirjámnak? Mit mondott a fáraó lányának? Hová került Mózes, miután a nádasban megtalálták?	Isten megszabadít és biztonságban tart. Isten ad neked jó helyet, ahol biztonságban vagy! Isten ad neked embereket, akik szeretnek téged!

	Feladatok a ráhangolódáshoz és a történet feldolgozásához		Kérdések a történet, az üzenet feldolgozásához	Teológiai mondanivaló Bátorító üzenet
13.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. El akarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Keresd meg az öt különbséget a két kép között!	Mi a különbség? nehéz	Miért aggódnak a kisleányáért a szülei és a testvérei? Vajon mit tud segíteni a kisleány nővér és bátyja? Te mit segíttél már egy kicsi babának? Rád kik vigyáztak, amikor nagyon kicsi voltál?	Isten családot adott nekünk. A család Isten ajándéka. Ajándék vagy a családod számára! Köszönd meg Istennek azokat, akik minden nap vigyáznak rád!
14.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. El akarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Te hogyan segíthetsz vigyázni a kisleányra vagy egy ismerős kisleányra? Színezd ki azt, amit te meg tudsz tenni!	Írányított színezés átlagos		
15.	Egyiptom uralkodója, a fáraó gonosz parancsot adott. El akarta pusztítani az Isten népéhez tartozó kisleányokat. Ebben a családban kisleány született, akiért nagyon aggódnak. Te hogyan segíthetsz vigyázni a kisleányra vagy egy ismerős kisleányra? Beszélgesselek a képekről!	Mi a válasz? képes átlagos		
16.	Az édesanya kosarat készített Mózesnek. Ez a kosár védi majd a kisleányt. Segíts az anyukának elkészíteni a kosarat! Kösd össze a vonalakat és színezd ki a kosarat!	Írányított színezés könnyű	Miért készített kosarat az anyuka? Te láttál már mózeskosarat? Ki volt benne? Tudod a nevét? Téged miben hordoztak, amikor kicsi voltál? Láttál már fényképet erről?	Isten vigyáz ránk a veszélyek között is. Emberekkel küld, akik vigyáznak ránk. Isten segít a te édesanyádnak is, hogy vigyázzon rád. Köszönd meg Istennek, hogy anyja ennyire szeret téged!
17.	Az édesanya kosarat készített Mózesnek. Ez a kosár védi majd a kisleányt. Keresd meg és színezd ki minden sorban azt a kosarat, amelyik különbözik a többi kosártól!	Rajzos kakukktojás könnyű		
18.	Az édesanya a kosárban teszi kisleányát a Nílus folyóra. Isten segítségét kéri, amikor imádkozik a kisleányáért. Keresd meg az egyforma képeket!	Keresd a párt! képes átlagos		
19.	Az édesanya a kosárban teszi kisleányát a Nílus folyóra. Isten segítségét kéri, amikor imádkozik a kisleányáért. Keresd meg és színezd ugyanolyanra az egyforma képeket!	Keresd a párt! képes átlagos		

20.	A nádasból leskelődik Mózes nővére, Mirjám. Fél, hogy vajon mi történik majd a kistestvérével. Színezd ki azokat a képen, akik segítenek a gyerekeknek, hogy ne féljenek!	Irányított színezés nehéz	Miért bújt el Mirjám a nádasban? Neked ki és hogyan segített, amikor féltél? Te kinek tudtál már segíteni, amikor félt vagy szomorkodott?	Isten segít, amikor félünk és aggódunk. Isten ott van veled akkor is, amikor félsz. Kérheted az ő segítségét imádságban!
21.	A nádasból leskelődik Mózes nővére, Mirjám. Fél, hogy vajon mi történik majd a kistestvérével. Kik azok a képen, akik segítenek a gyerekeknek, hogy ne féljenek? Beszélgessetek a képekről!	Mi a válasz? képes nehéz		
22.	A nádasból leskelődik Mózes nővére, Mirjám. Amikor meglátja a kedves hercegnőt, odafut hozzá és szól, hogy ő tud segíteni. Vezesd Mirjámot a nádasból a hercegnőhöz!	Labirintus átlagos	Milyen jó ötlete támadt Mirjámnak? Te kit vettél már észre, akinek segítségre volt szüksége? Kihez voltál már jószívú?	Isten ad segítőkézséget és jó szándékot, hogy megmenthesse Mózes. Figyelj te is arra, hogy miben tudnál segíteni a társadnak és a testvérednek!
23.	A nádasból leskelődik a kisbaba nővére, Mirjám. Örömmel látja, hogy a fáraó lánya szolgáját küldi oda a síró kisfiúhoz. A hercegnő megszajnálta a gyermeket és a Mózes nevet adta neki. Rakd ki a képet a darabokból!	Puzzle átlagos		

24.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisbabának, mert már nagyon éhes volt a baba. Mirjám édesanyját hívta oda. Ő viheti haza Mózeset, a saját kisfiát, amíg nagyobbra nem nő. Rajzold az első képre szomorú, a másik képre örvendező arcot az anyukának!	Irányított színezés Rajzolás átlagos		
25.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisbabának, mert már nagyon éhes volt a baba. Mirjám édesanyját hívta oda. Ő viheti haza Mózeset, a saját kisfiát, amíg nagyobbra nem nő. Vezesd Mirjámot és az anyukát a hercegnőhöz és Mózeshez!	Labirintus nehéz	Miért örült végül Mózes édesanyja? Ki az, akivel örömmel találkozna? Te kivel szoktál találkozni, akinek nagyon örülsz? Te hová mentél már nagy örömmel?	Isten megment a veszélyben. A szomorúságot örömmre fordítja. Örvendezz és köszönd meg Istennek, amikor jó dolog történik veled!
26.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisbabának. Mirjám édesanyját hívta oda. Mirjám és az édesanyja nagy örömmel tették meg az utat. Színezd ki azt a képet, ahová te is örömmel mennél!	Irányított színezés Rajzolás átlagos		
27.	A fáraó lányának kérésére Mirjám keresett egy szoptató anyát a kisbabának. Mirjám édesanyját hívta oda. Mirjám és az édesanyja nagy örömmel tették meg az utat. Te hová mentél már örömmel? Beszélgesselek a képekről!	Mi a válasz? képes átlagos		

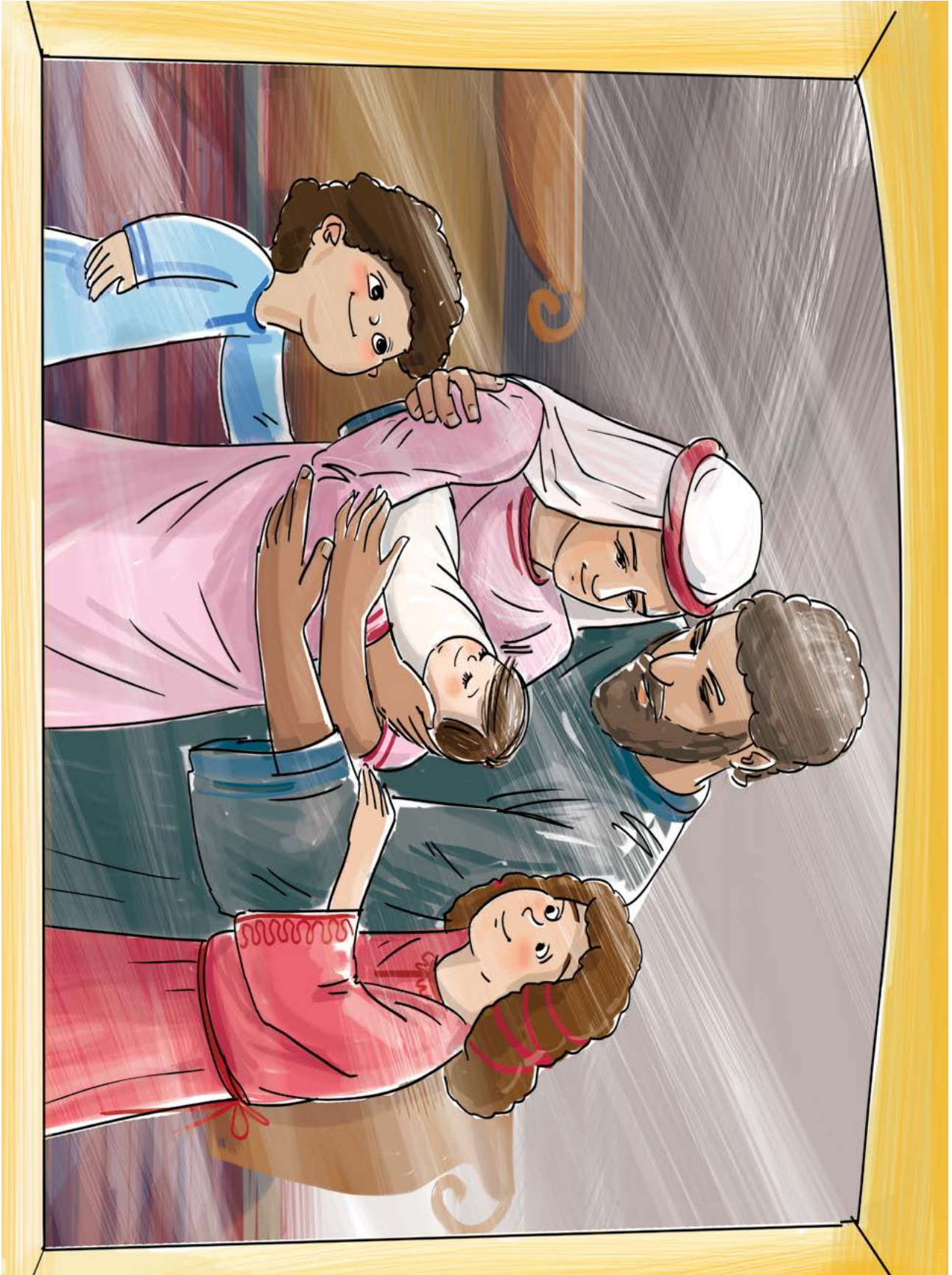
28.	A fáraó lánya átadta Mózeset az édesanyjának. megkérte, hogy vigyázzon rá, szoptassa, gondozza, amíg nagyobbra nem nő. Keresd meg az öt különbséget a két kép között!	Mi a különbség? nehéz		Isten oltalomban, biztonságban tart. Mózeset biztonságos keretek közé helyezi vissza. Isten vigyáz rád mindig és mindenütt!
29.	Mózes otthon nevelkedett a testvéreivel. Amikor nagyobb lett, a fáraó lányának a palotájába költözött. Rajzold be Mózeset a testvérei, Áron és Mirjám közé!	Irányított színezés Rajzolás nehéz	Te kikkel laksz együtt? Te kivel szeretsz játszani? Te mit mondasz, amikor megköszönöd Istennek, hogy vigyáz rád?	
30.	Isten vigyázott Mózesre az otthonában, a kosárban és a palotában is. Isten rád is mindenütt vigyáz. Rajzold be a jeledet a kosárba!	Irányított színezés Rajzolás könnyű		

IV. FELADATOK RAJZAI

Mózes születése – 1. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Mózes születése – 2. feladat
Beszélgetsetek a képről!

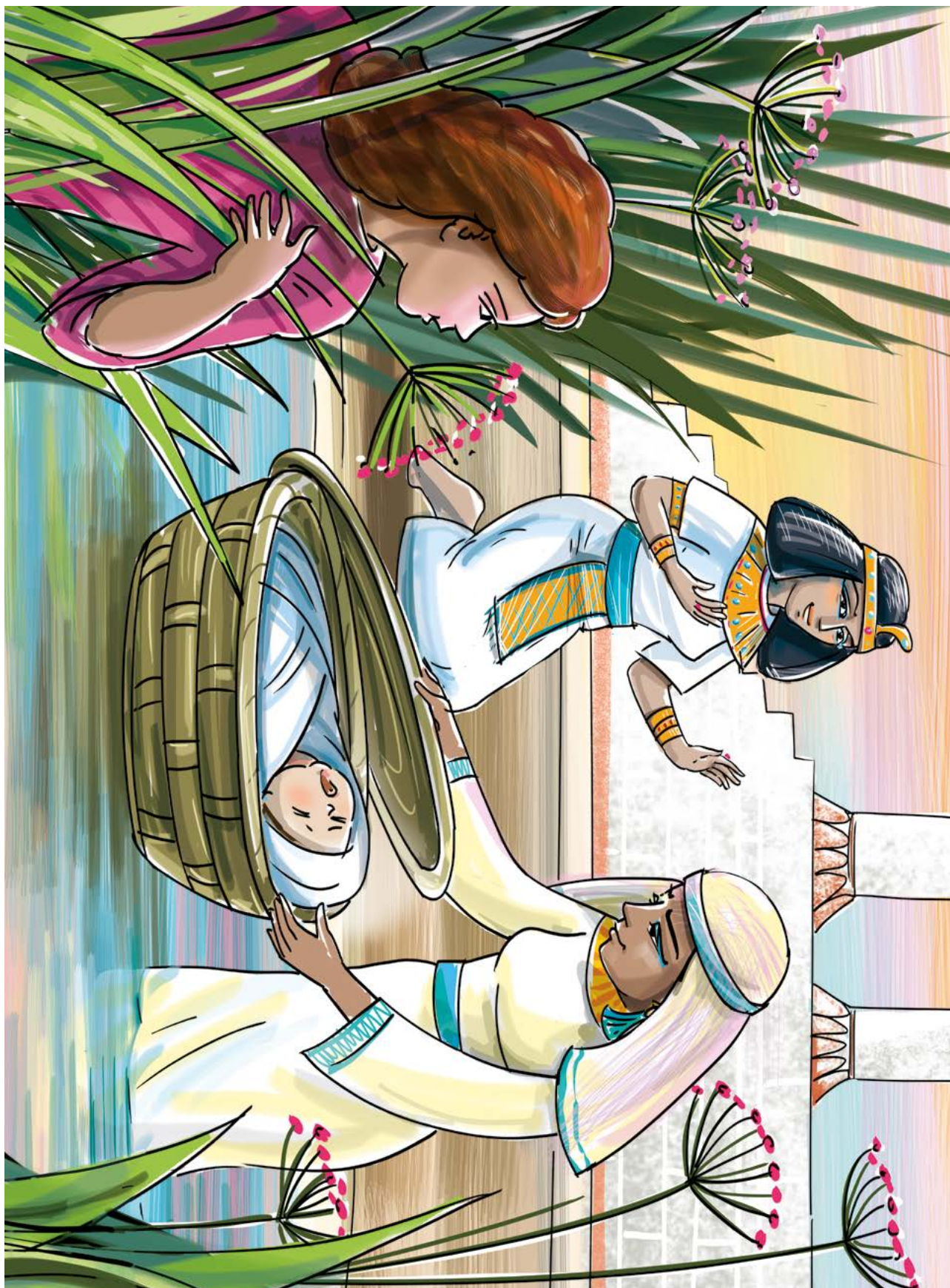
Mózes születése – 3. feladat
Beszélgetsek a képről!

Mózes születése – 4. feladat
Beszélgetsek a képről!

Mózes születése – 5. feladat
Beszélgetsetek a képről!

Mózes születése – 6. feladat
Beszélgetsek a képről!

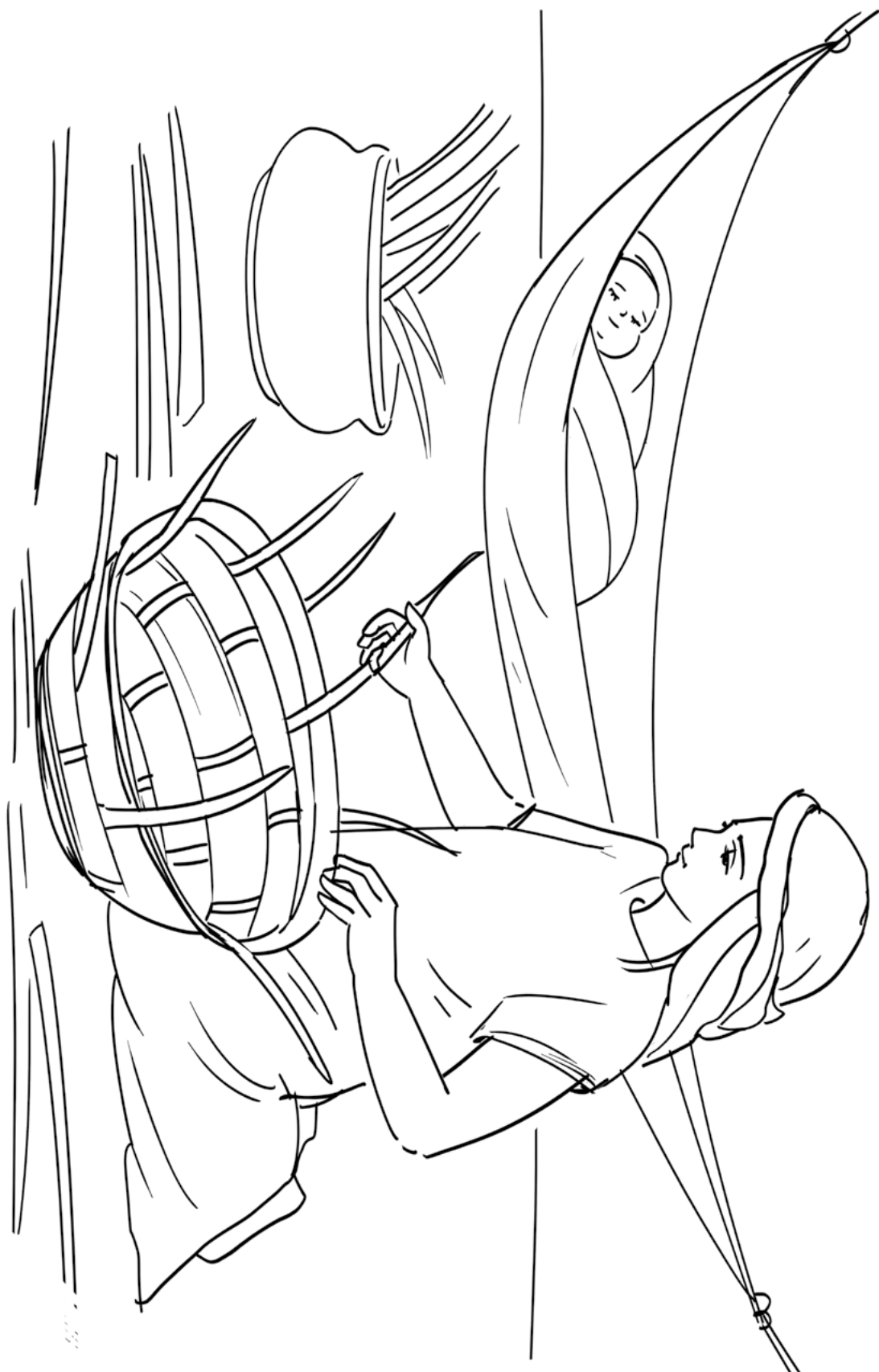
Mózes születése – 7. feladat
Színezd ki a dolgozó embereket!

Mózes születése – 8. feladat
Színezd ki a családtagokat a képen!

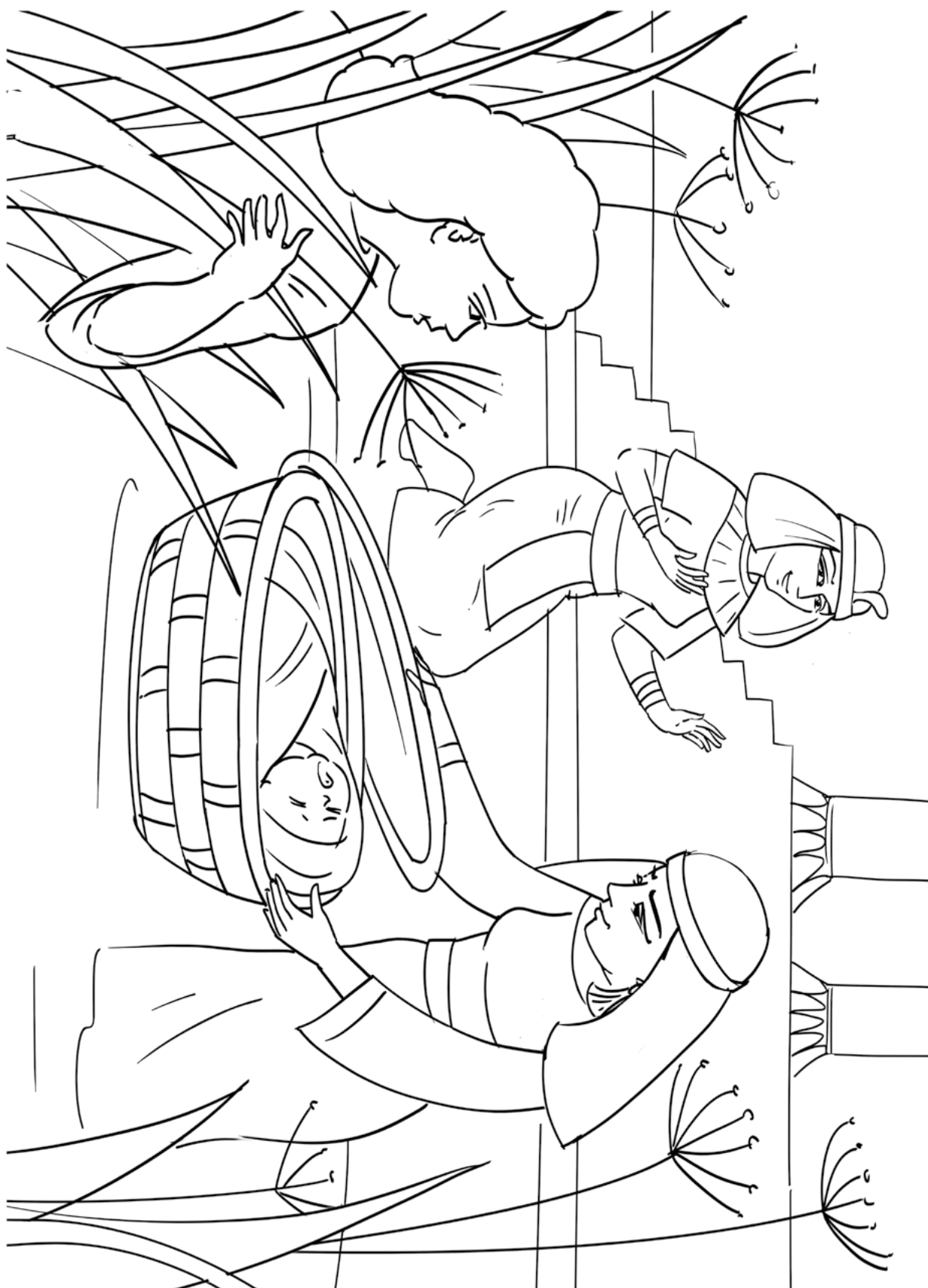
Mózes születése – 9. feladat
Színezd ki a képet!

Mózes születése – 10. feladat
Színezd ki a kosarat és a kisbabát!

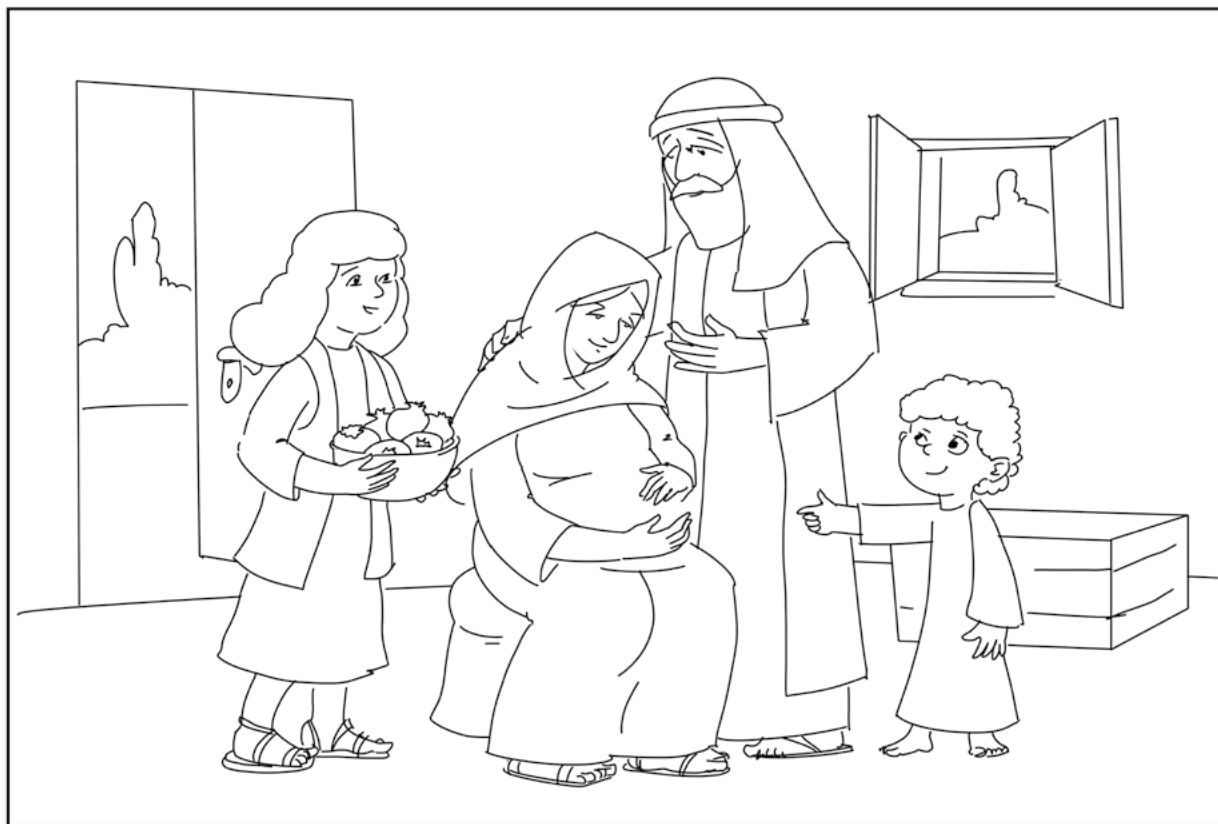
Mózes születése – 11. feladat
Színezd ki a kisbabát és a testvérét a képen!

Mózes születése – 12. feladat
Színezd ki a kisbabát és az anyukát!

Mózes születése – 13. feladat
Keresd meg az öt különbséget a két kép között!

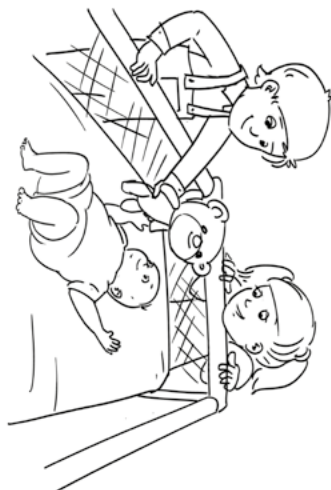

Mózes születése – 13. feladat – megoldás
Keresd meg az öt különbséget a két kép között!

Mózes születése – 14. feladat

Te hogyan segíthetsz vigyázni a kistestvéredre vagy egy ismerős kisbabára?
Színezd ki azt, amit te meg tudsz tenni!

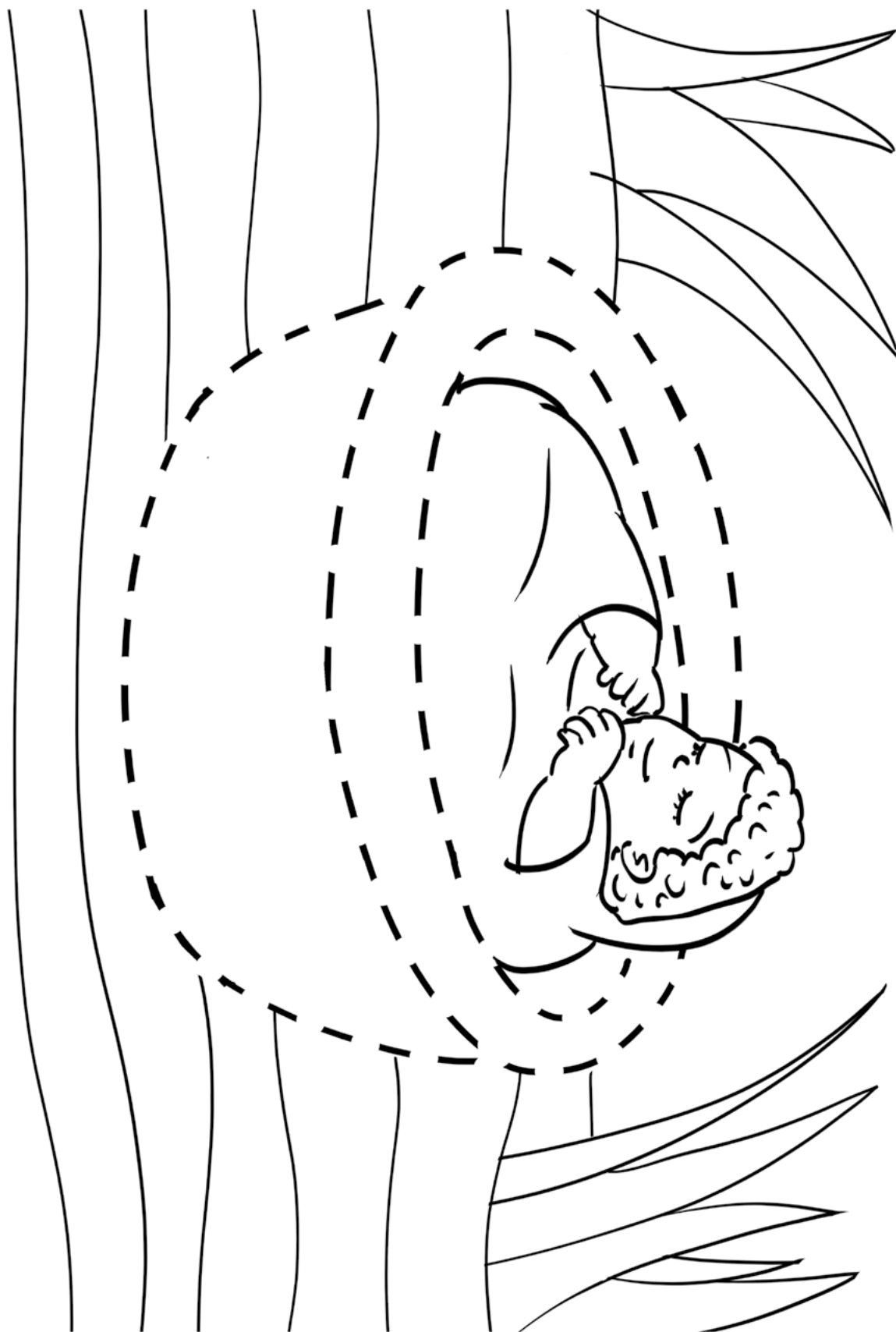
Mózes születése – 15. feladat

Te hogyan segíthetsz vigyázni a kistestvéredre vagy egy ismerős kisbabára? Beszélgessetek a képekről!

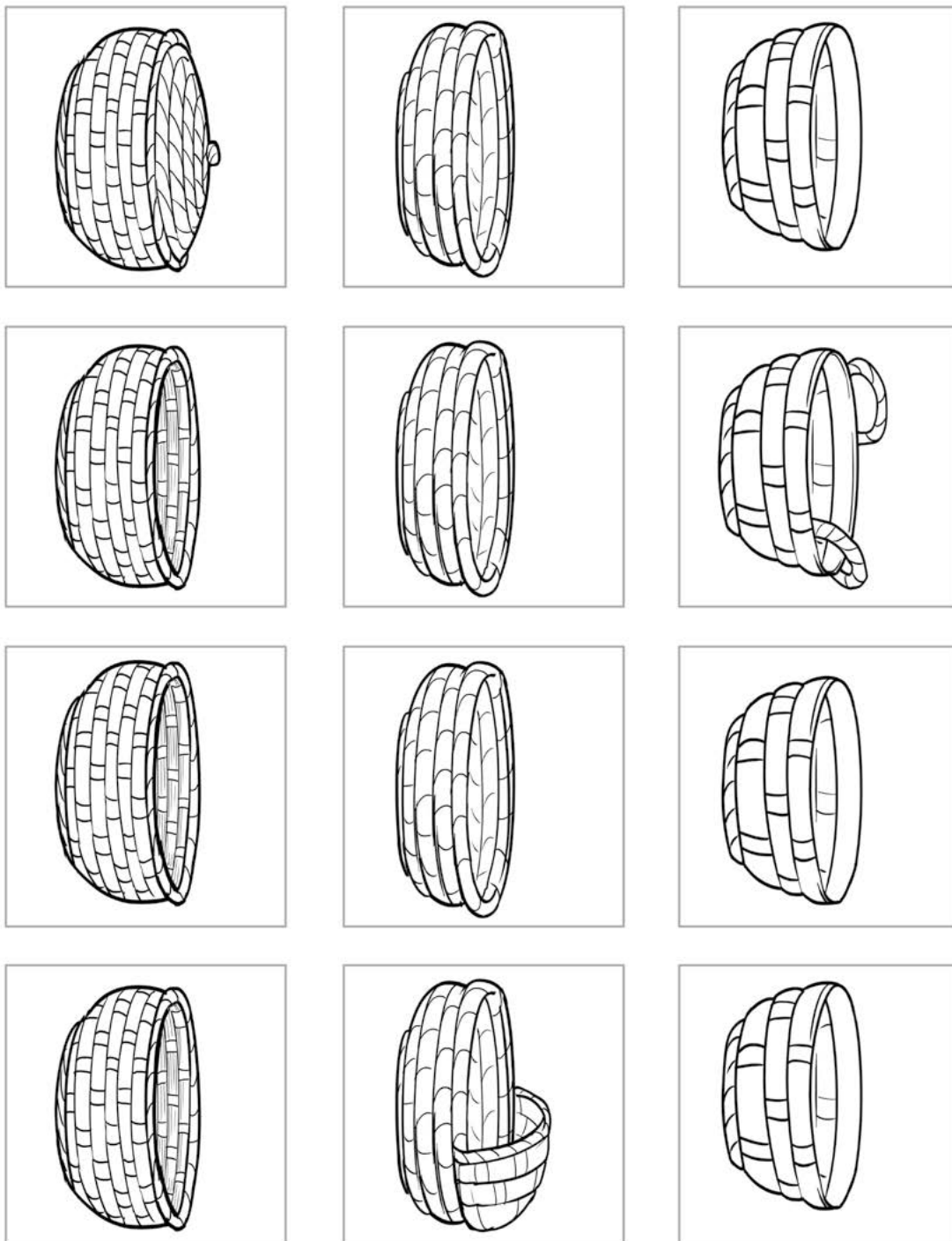

Mózes születése – 16. feladat

Segítség az anyukának elkészíteni a kosarat! Kösd össze a vonalakat és színezd ki a kosarat!

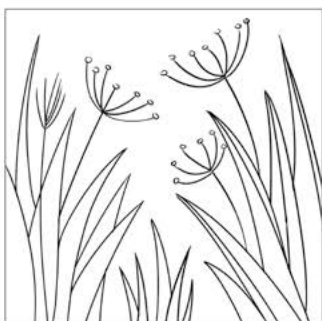
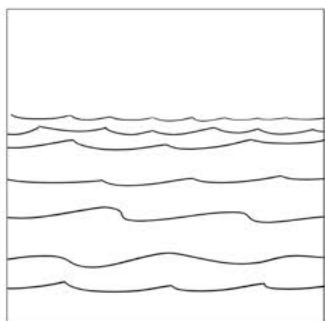
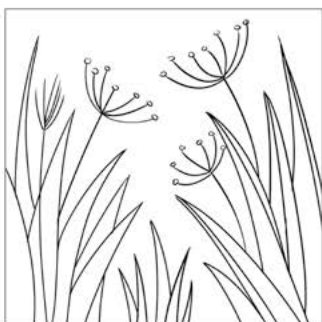
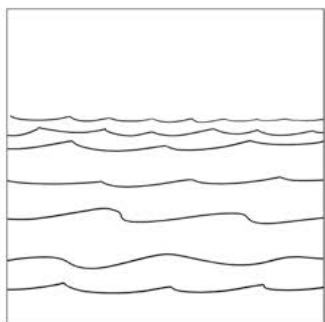
Mózes születése – 17. feladat
 Keresd meg és színezd ki minden sorban azt a kosarat,
 amelyik különbözik a többi kosártól!

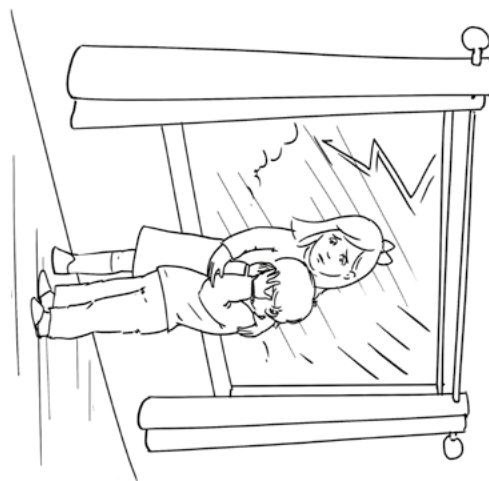
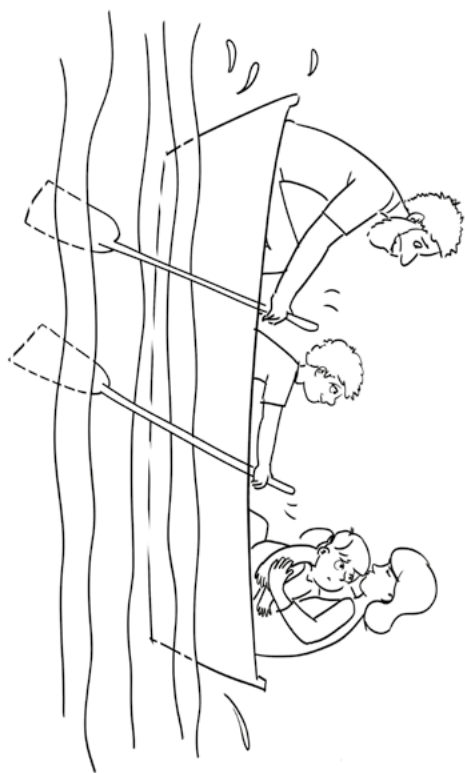
Mózes születése – 18. feladat
Keresd meg az egyforma képeket!
(Vágjuk ki egyenként a kis képeket a játék előtt!)

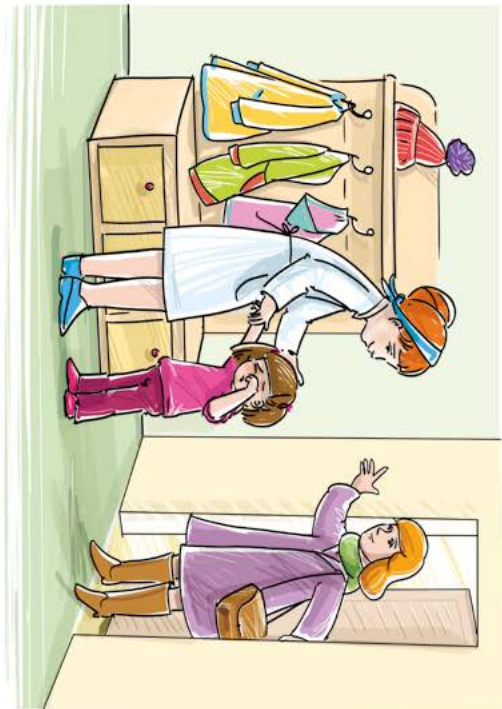
Mózes születése – 19. feladat
Keresd meg és színezd ugyanolyanra az egyforma képeket!
(Vágjuk ki egyenként a kis képeket a játék előtt!)

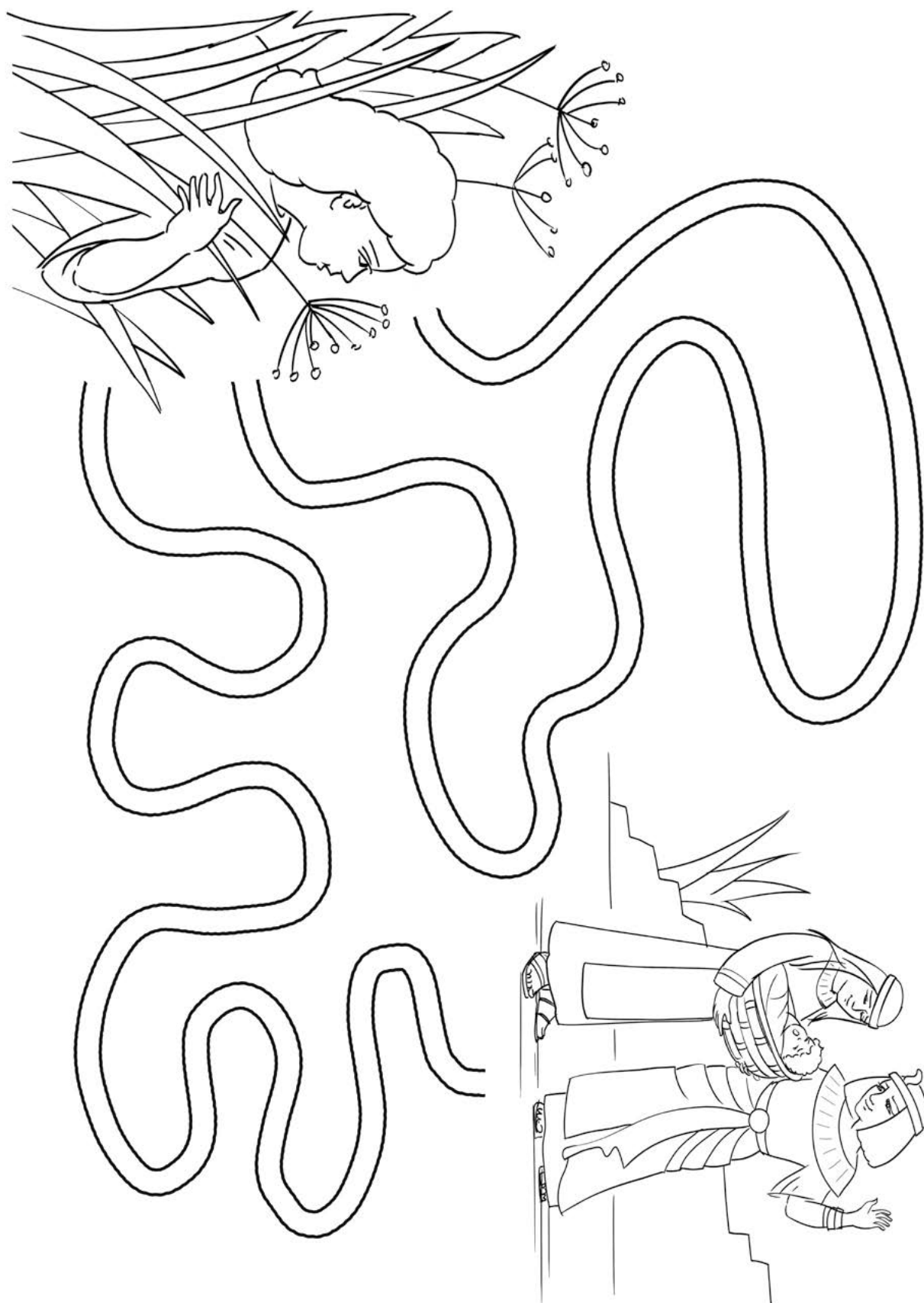
Mózes születése – 20. feladat
 Színezd ki azokat a képen, akik segítenek a gyerekeknek, hogy ne féljenek!

Mózes születése – 21. feladat
Kik azok a képen, akik segítenek a gyerekeknek, hogy ne féljenek?
Beszélgetsetek a képekről!

Mózes születése – 22. feladat
Vezesd Mirjámot a nádasból a hercegnőhöz!

Vezesd Mirjámot a nádasból a hercegnőhöz!

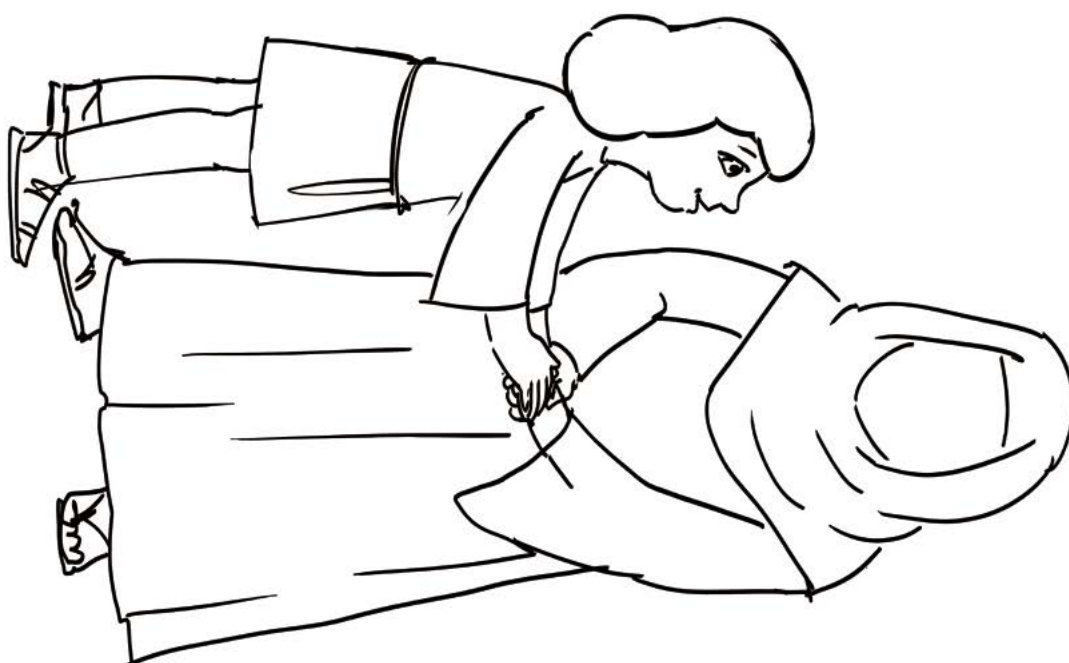
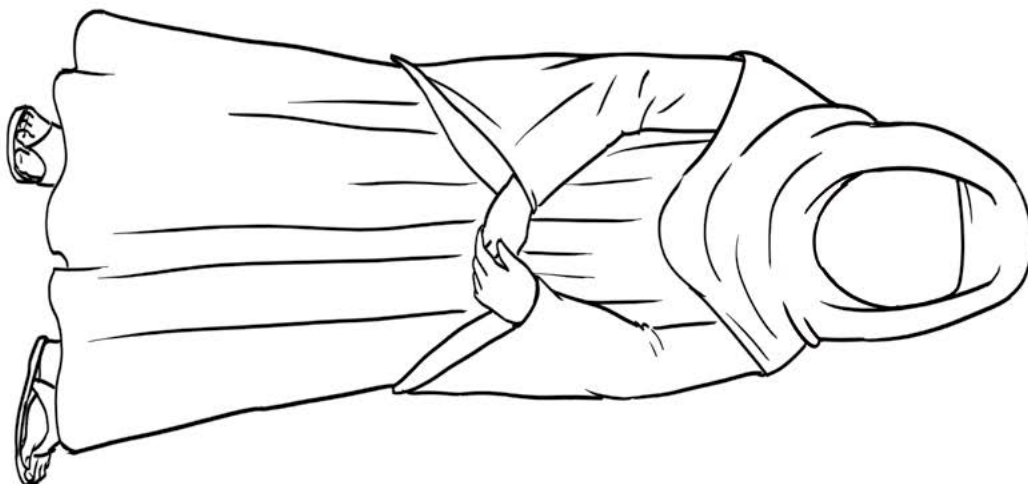

Mózes születése – 23. feladat
Rakd ki a képet a darabokból! (Vágjuk tetszőleges számú darabra a képet!)

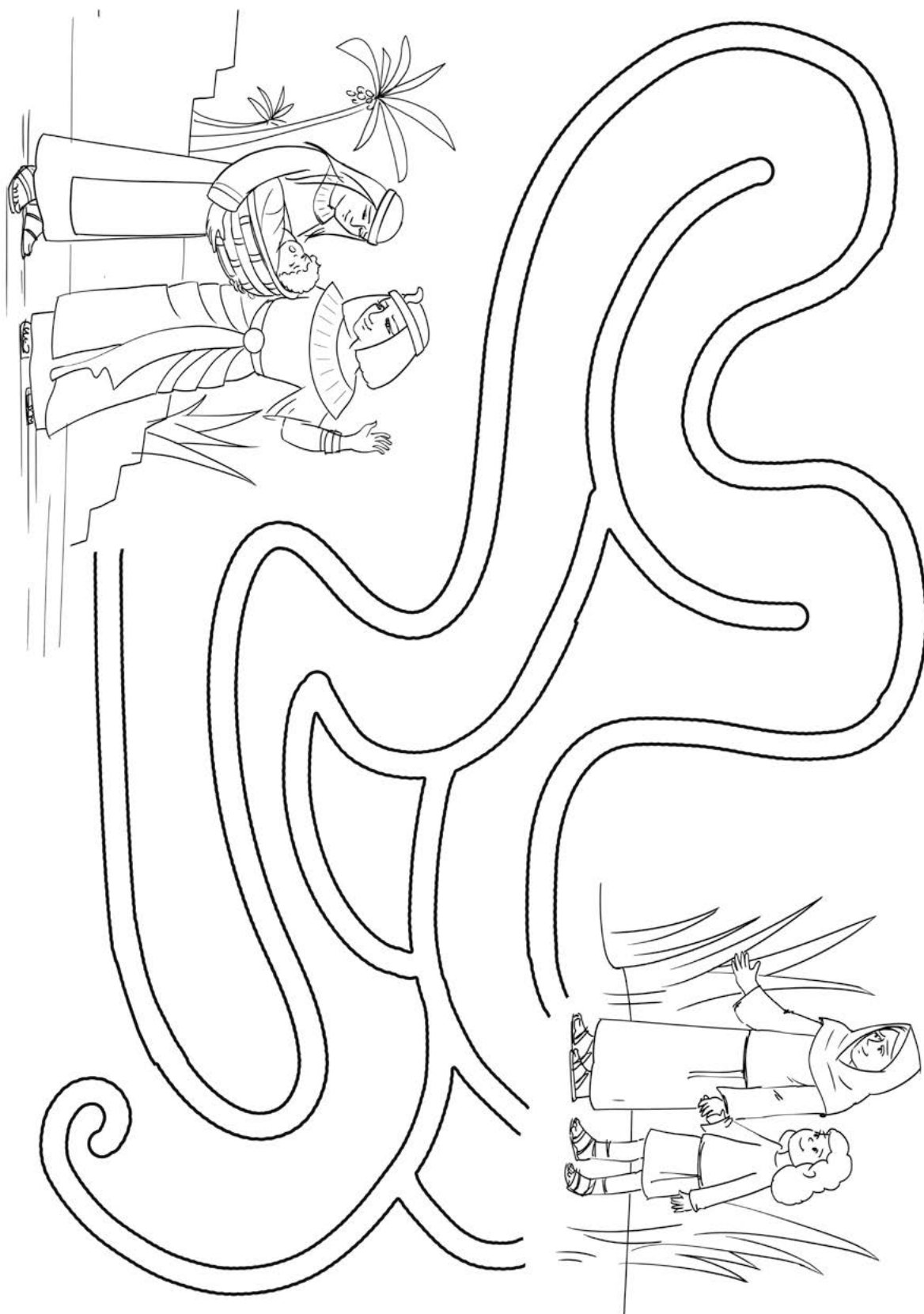

Mózes születése – 24. feladat

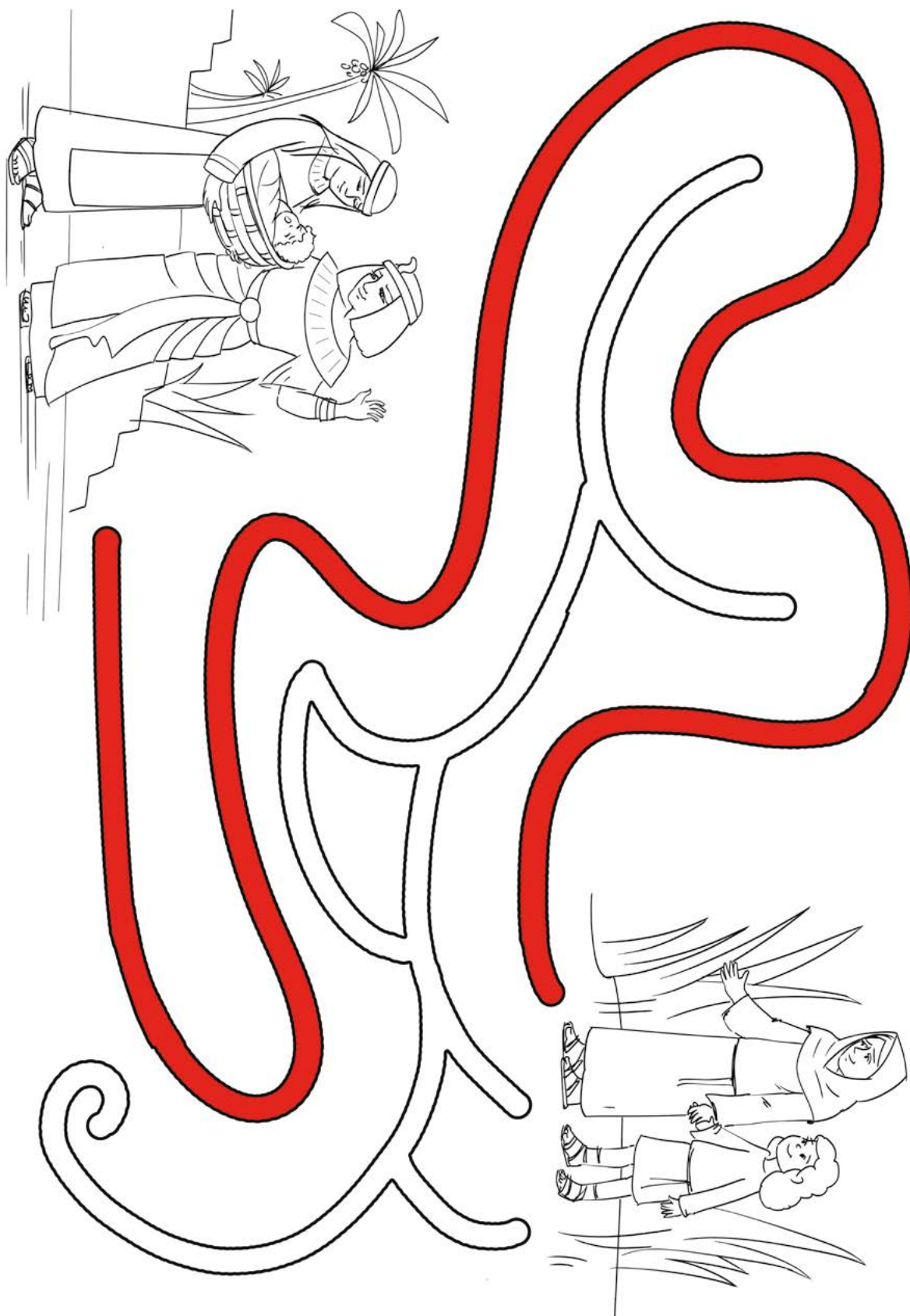
Rajzolj az első képre szomorú, a másik képre örvendező arcot az anyukának!

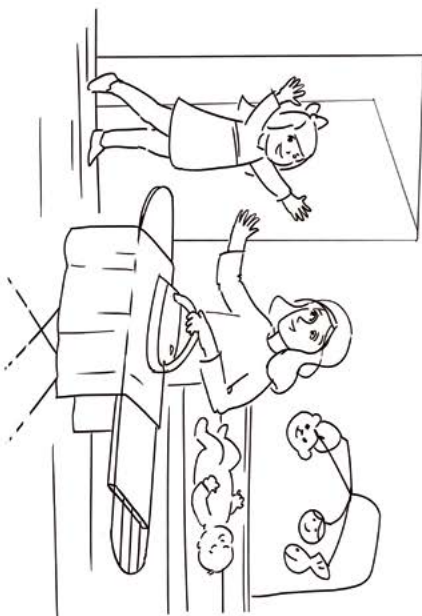
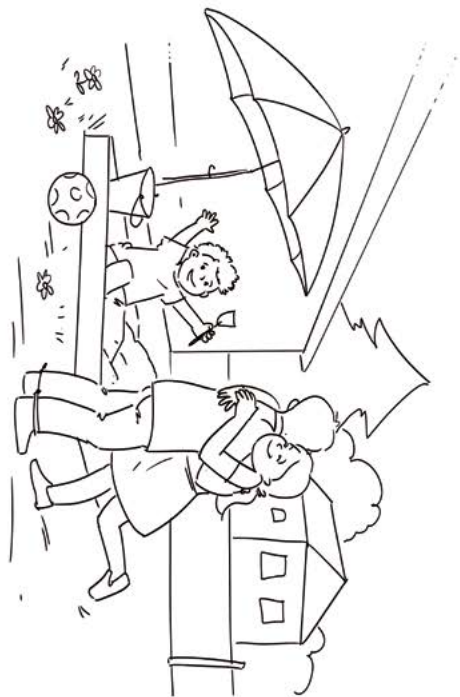
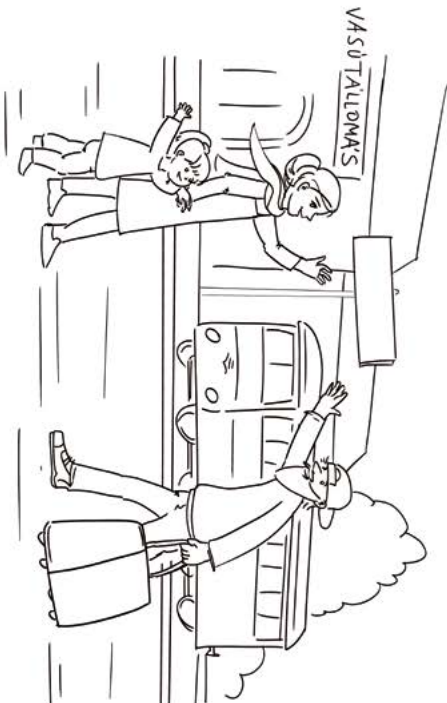
Mózes születése – 25. feladat
Vezesd Mirjámot és az anyukát a hercegnőhöz és Mózeshez!

Mózes születése – 25. feladat – megoldás
Vezesd Mirjámot és az anyukát a hercegnőhöz és Mózeshez!

Mózes születése – 26. feladat
Színezd ki azt a képet, ahová te is örömmel mennél!

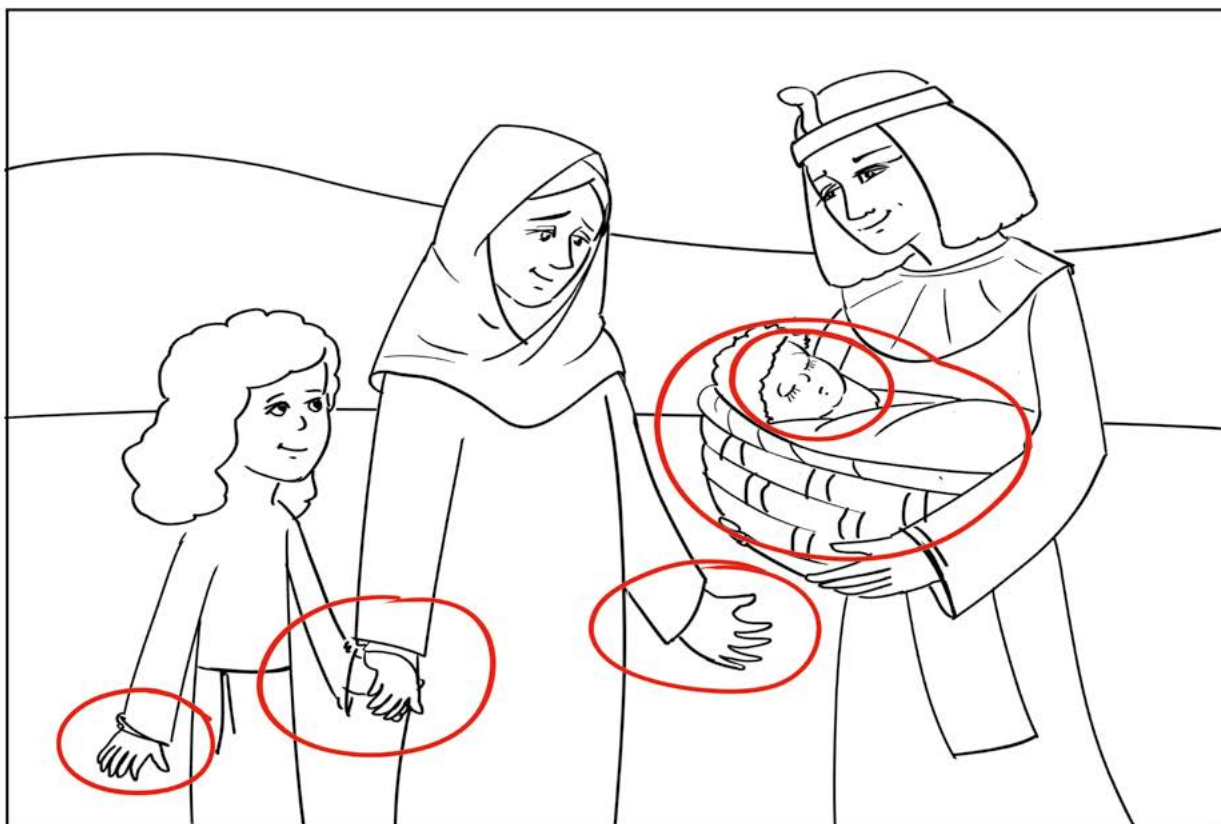
Mózes születése – 27. feladat
Te hová mentél már örömmel? Beszélgetsetek a képekről!

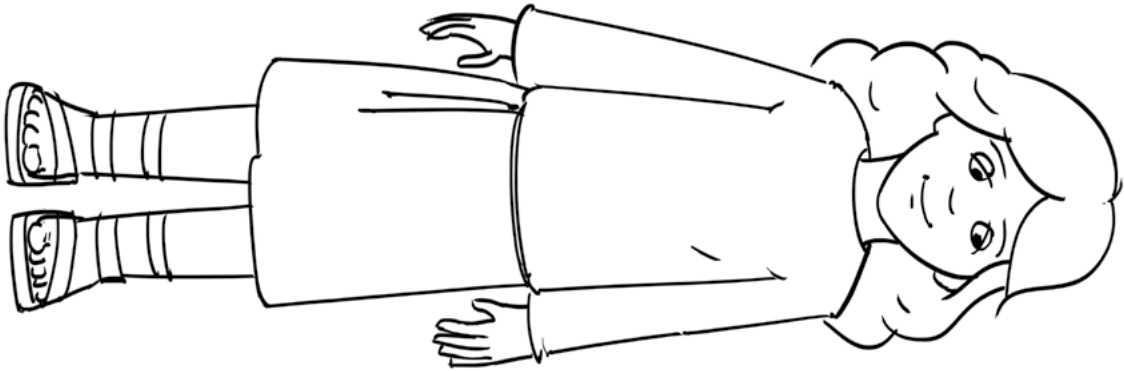
Mózes születése – 28. feladat
Keresd meg az öt különbséget a két kép között!

Mózes születése – 28. feladat
Keresd meg az öt különbséget a két kép között! – megoldás

Mózes születése – 29. feladat
Rajzold be Mózes a testvérei, Áron és Mirjám közé!

Mózes születése – 30. feladat
Isten rád is mindenütt vigyáz. Rajzold be a jeledet a kosárba!

